

ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΩΝ

Τζίμας Σπύρος
Μηχανικός Μεταλλείων – Μεταλλουργός ΕΜΠ

1. Γενικά και Ιστορικά Στοιχεία Μεταλλευτικού Δικαίου

Η Χώρα μας, ως γνωστόν, ανήκει στην κατηγορία των ευνοημένων χωρών από άποψη αποθεματικού δυναμικού μεταλλευμάτων. Διαθέτει μεγάλη ποικιλία ορυκτών και σε σημαντικές ποσότητες. Γι' αυτό έχει μακρά παράδοση στον εξορυκτικό τομέα. Το γεγονός αυτό αποτυπώνεται τόσο στη θεσμοθέτηση κανόνων δικαίου για τη διαχείριση και την αξιοποίηση των μεταλλευμάτων σχεδόν από συστάσεως του σύγχρονου Ελληνικού Κράτους, όσο και στη δημιουργία και ανάπτυξη στον τομέα αυτό πολύ σημαντικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Το 1861 εκδόθηκε ο πρώτος νόμος «περί μεταλλείων», καλούμενος νόμος Χ, που έθετε για πρώτη φορά εξειδικευμένους κανόνες για τη μεταλλεία.

Μετά το 1861 οι χρονικοί σταθμοί για τη θέσπιση κανόνων δικαίου για τη μεταλλεία ήταν το 1910 με το νόμο ΓΦΚΔ «περί μεταλλείων» και το 1973 με το ν.δ.210 που ισχύει μέχρι και σήμερα και είναι γνωστό ως ο Μεταλλευτικός Κώδικας της Χώρας μας.

Ενδιάμεσα και μεταγενέστερα των ως άνω χρονικών σταθμών εκδόθηκαν νομοθετήματα σχετικά με τη μεταλλεία, χωρίς όμως να αλλάζει το ουσιαστικό περιεχόμενο και οι βασικές αρχές των νομοθετημάτων στα προαναφερθέντα έτη.

Αξίζει όμως να επισημανθούν για την πληρότητα της ιστορικής ανάλυσης και τα εξής έτη:

α. Το 1935 εκδόθηκε σειρά νόμων και διαταγμάτων και επισημαίνεται ειδικά το έτος αυτό, γιατί ένα διάταγμα (ΦΕΚ 429/τεύχος Α') που εκδόθηκε στις 5 Σεπτεμβρίου του 1935 εξακολουθεί και ισχύει έως και σήμερα, το οποίο ρυθμίζει θέματα διαχείρισης και αξιοποίησης της Ναξίας Σμύριδας.

β. Το 1964 εκδόθηκε το ν.δ.4433 (ΦΕΚ 219/τεύχος Α΄) με τίτλο «Περί μεταλλευτικών ερευνών του Δημοσίου και άλλων τινών μεταλλευτικών διατάξεων), με το οποίο ρυθμίζεται έως και σήμερα η μεταλλευτική έρευνα του Δημοσίου. Με το διάταγμα αυτό ουσιαστικά δημιουργούνται σήμερα τα καλούμενα δημόσια μεταλλεία.

γ. Το 1976 εκδίδονται τρία βασικά νομοθετήματα που δημοσιεύτηκαν στο ίδιο ΦΕΚ 50/τεύχος Α΄ και συγκεκριμένα ο ν.272 με τίτλο «Περί ιδρύσεως του ΙΓΜΕ», ο ν.273 με τίτλο «Περί τροποποιήσεως του ν.δ.4433/1964» και ο ν.274 με τίτλο «Περί τροποποιήσεως του Μεταλλευτικού Κώδικος». Τα τρία αυτά νομοθετήματα έχουν ιδιαίτερη αξία διότι το πρώτο αφορά στη δημιουργία του θεσμοθετημένου τεχνικού συμβούλου της Πολιτείας στα θέματα των γεωεπιστημών άρα και των ορυκτών πρώτων υλών, το δεύτερο στα θέματα δημιουργίας περιουσίας του Ελληνικού λαού και το τρίτο στα θέματα διαχείρισης και αξιοποίησης των μεταλλείων εν γένει.

δ. Το 2012 με το νόμο ν.4042, «Ποινική προστασία του περιβάλλοντος – Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/99/ΕΚ – Πλαίσιο παραγωγής και διαχείρισης αποβλήτων – Εναρμόνιση με την Οδηγία 2008/98/ΕΚ – Ρύθμιση θεμάτων Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής», που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 24/τεύχος Α΄, θεσπίστηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα η υποχρέωση καταβολής τέλους από 1/1/2013 των ιδιωτών στους οποίους το Κράτος είχε παραχωρήσει (ή πρόκειται να παραχωρήσει στο μέλλον) προκαταρκτικά ή οριστικά δικαιώματα έρευνας και εκμετάλλευσης μεταλλευτικών ορυκτών (πλην των υπέρ του Δημοσίου εξηρημένων), δηλαδή σε αυτά που κοινώς ονομάζουμε ιδιωτικά μεταλλεία. Οι λεπτομέρειες περί του τέλους αυτού καθορίστηκαν με κοινή Υπουργική Απόφαση που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 1800/Β/2014.

1α. Γενικά και Ιστορικά Στοιχεία συνοδού των ΟΠΥ Δικαίου

α. Πέραν των ως άνω χρονικών σταθμών, που αναφέρονται στα έτη έκδοσης νομοθετημάτων για τη διαχείριση και την αξιοποίηση των Μεταλλείων, σημειώνουμε επιγραμματικά και σε τίτλους ορισμένα έτη και αντίστοιχα σημαντικά νομοθετήματα που αναφέρονται στη λειτουργία των εξορυκτικών έργων των ορυκτών πρώτων υλών στο σύνολό τους.

Συγκεκριμένα:

Τα έτη 1984 και 2011, όπου το μεν 1984 εκδόθηκε ο Κανονισμός Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών (ΚΜΛΕ) και το έτος 2011 όπου επανεκδόθηκε εκσυγχρονισμένος και εμπλουτισμένος με όλες τις βέλτιστες πρακτικές. Είναι το σημαντικότερο εγχειρίδιο των εργαζομένων στα εξορυκτικά έργα και περιλαμβάνει όλους τους κανόνες υγιεινής και ασφάλειας έργων, εργαζομένων και περιοίκων.

Τα έτη 1986, 1990, 1994, 2002 και 2011 αποτελούν έτη σταθμούς για την περιβαλλοντική νομοθεσία στα εξορυκτικά έργα. Από το ν.1650/86 και την ΚΥΑ69269/90 με την ουσιαστική θεσμοθέτηση της υποχρέωσης για περιβαλλοντική αδειοδότηση έως το ν.4014/11 με τον οποίο έγιναν σημαντικές τομές στην περιβαλλοντική αδειοδότηση, αλλά κυρίως και την ουσιαστική περιβαλλοντική αποκατάσταση και για τα εξορυκτικά έργα.

β. Τέλος και για τη σφαιρική θέαση των πραγμάτων αναφέρουμε ότι για να ενεργοποιηθεί ένα έργο εκμετάλλευσης ορυκτών πρώτων υλών λαμβάνονται υπόψη και ειδικά νομοθετικά πλαίσια που αφορούν στην προστασία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, στην προστασία ειδικών και εξειδικευμένων τομέων του φυσικού και εν γένει ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και στην αρμονική συνύπαρξη με γειτονικές οικονομικές δραστηριότητες.

2. Μεταλλευτικό Δίκαιο

Στην παρουσίαση που θα ακολουθήσει θα επικεντρωθούμε αποκλειστικά στο ισχύον Μεταλλευτικό Δίκαιο.

Μεταλλευτικό δίκαιο είναι το σύνολο των κανόνων δικαίου που ρυθμίζουν τα θέματα διαχείρισης και αξιοποίησης των μεταλλευμάτων και κατά τη νομική επιστήμη συνιστά ειδικό δίκαιο.

Στο μεταλλευτικό δίκαιο ανήκουν οι διατάξεις περί μεταλλευτικών ερευνών, περί μεταλλειοκτησίας, περί σχέσεων της μεταλλειοκτησίας προς την αντίστοιχη εδαφική ιδιοκτησία, περί των μεταλλευτικών δικαιωμάτων του Δημοσίου και περί ελέγχου και εποπτείας της εκμετάλλευσης των μεταλλείων και των αρμοδίων οργάνων άσκησής τους.

Για την κατανόηση των κανόνων αυτών όπου και όταν απαιτείται θα γίνεται αντιδιαστολή με τους κανόνες δικαίου που αφορούν στις υπόλοιπες ορυκτές πρώτες ύλες.

Ο βασικός νόμος είναι το ν.δ.210/73 (ΦΕΚ 277/τεύχος Α') όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, καλούμενος Μεταλλευτικός Κώδικας (ΜΚ).

3. Βασικές αρχές Μεταλλευτικού Δικαίου

Το μεταλλευτικό δίκαιο που ισχύει σήμερα στη χώρα μας στηρίζεται στις **αρχές**:

α. της μεταλλευτικής ελευθερίας, που ισχύει από το 1861 που θεσπίστηκε για πρώτη φορά, κατά την οποία η έρευνα μεταλλευμάτων ανατίθεται στην ιδιωτική πρωτοβουλία και

β. της προτεραιότητας, που ισχύει από το 1910 που θεσπίστηκε για πρώτη φορά, κατά την οποία η παραχώρηση του μεταλλείου χορηγείται στον πρώτο αιτούντα.

Παρέκκλιση των παραπάνω αρχών μπορεί να θεωρηθούν οι διατάξεις με τις οποίες εξαιρούνται ορισμένα μεταλλευτικά ορυκτά, λόγω της ιδιαίτερης σημασίας που έχουν για την Εθνική μας Οικονομία, στα οποία το δικαίωμα αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης ανήκει αποκλειστικά στο Δημόσιο.

Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, το Ελληνικό Κράτος, έχει το αποκλειστικό δικαίωμα αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης:

- α.** των υδρογονανθράκων σε υγρή και αέρια κατάσταση,
- β.** των στερεών καυσίμων (όπως λιγνίτης, τύρφη κ.λ.π.),
- γ.** των ορυκτών που περιέχουν σε εκμεταλλεύσιμες ποσότητες ραδιενεργά στοιχεία,
- δ.** της σμύριδας,
- ε.** του ορυκτού άλατος,
- στ.** των φυσικών λιπασμάτων,
- ζ.** του γεωθερμικού δυναμικού,
- η.** των γηγενών αερίων και
- θ.** των λοιπών μεταλλευμάτων που εντοπίζονται:

- θ1.** στον Ελληνικό υποθαλάσσιο χώρο,
- θ2.** στους πυθμένες των λιμνών,
- θ3.** καθώς και στους ΔΜΧ του δημοσίου που περιήλθαν σε αυτό με διάφορους τρόπους (όπως δωρεές, έκπτωση μεταλλειοκτητών πριν από το 1973, περιοχές που εξαιρέθηκαν υπέρ του δημοσίου ύστερα από έρευνες του ΙΓΜΕ κ.λ.π.).

γ. της δημόσιας ωφέλειας, κατά την οποία η εκμετάλλευση των μεταλλευτικών ορυκτών έχει προτεραιότητα έναντι της εκμετάλλευσης άλλων ορυκτών και όχι μόνο.

Ειδικότερα στο άρθρο 102 του Μεταλλευτικού Κώδικα αναφέρεται:

«Η εκμετάλλευση των μεταλλείων χαρακτηρίζεται δια την εφαρμογήν των διατάξεων του παρόντος ως δημοσίας ωφελείας.»

Η διατύπωση αυτή είναι δηλωτική της προτίμησης της άσκησης της μεταλλείας έναντι άλλων δραστηριοτήτων.

Ως πρακτική έκφραση αυτής της αρχής (και επεξήγηση των ανωτέρω λέξεων «όχι μόνο») είναι οι διατάξεις περί προσωρινής κατάληψης ξένης εδαφικής ιδιοκτησίας (άρθρα 139, 37, 38, 39 και 40 του ΜΚ), οι διατάξεις περί απαλλοτρίωσης ξένης ακινήτου ιδιοκτησίας για τις ανάγκες της εκμετάλλευσης των μεταλλείων (άρθρα 128 έως 138 του ΜΚ) και οι διατάξεις περί έκπτωσης από το δικαίωμα της μεταλλειοκτησίας λόγω αργίας του μεταλλείου (άρθρα 103 έως 114 του ΜΚ).

4. Δομικά Στοιχεία Μεταλλευτικού Δικαίου

Το ισχύον μεταλλευτικό δίκαιο περιλαμβάνει τα εξής σημαντικότερα δομικά στοιχεία:

- α.** Νομική κατηγοριοποίηση των ορυκτών.
- β.** Αποχώρισμό των μεταλλευτικών ορυκτών από την εδαφική ιδιοκτησία.
- γ.** Καθορισμό των νομικών σχέσεων εδαφικής ιδιοκτησίας και μεταλλιοκτησίας.
- δ.** Εκπόνηση οικονομοτεχνικής μελέτης, ως απαραίτητης προϋπόθεσης, για την απόκτηση μεταλλευτικού δικαιώματος.
- ε.** Καθορισμός της χρονικής διάρκειας ισχύος της Παραχώρησης Μεταλλείου σε 50 έτη, με δικαίωμα παράτασης για δύο επιπλέον 25ετίες και όχι στο διηνεκές, όπως ίσχυε μέχρι το 1976.
- στ.** Θεσμοθέτηση του νομικού όρου «Κατάργηση Μεταλλιοκτησίας», οπότε επέρχεται ελευθέρωση του χώρου, που πλέον είναι δεκτικός και νέας δήλωσης, χωρίς να περιέρχεται υποχρεωτικά στην κυριότητα του Δημοσίου, όπως συνέβαινε με το προηγούμενο Μεταλλευτικό Δίκαιο.
- ζ.** Καθορισμός συγκεκριμένου ανωτάτου ορίου θεμιτού μισθώματος για τις εκμισθώσεις των μεταλλευτικών δικαιωμάτων, ανεξαρτήτως του μεταλλιοκτήτη (άρθρο 84 ΜΚ), εκτός των μεταλλευτικών δικαιωμάτων που αφορούν ορυκτά που έχουν εξαιρεθεί υπέρ του Δημοσίου (άρθρο 143 ΜΚ), για τα οποία το μίσθωμα είναι ελεύθερο.
- η.** Καθορισμός διαδικασίας και κριτηρίων για την αξιοποίηση των μεταλλευτικών δικαιωμάτων.

5. Μεταλλευτικό Δίκαιο και Σύνταγμα

Ο ειδικός χαρακτήρας του μεταλλευτικού δικαίου απορρέει απευθείας από τα Συντάγματα της Χώρας μας από το 1911 και μετά (άρθρο 17 Σ1911, Σ1927, Σ1952 και άρθρο 18 Σ1975, Σ1986, Σ2001, Σ2008). Συγκεκριμένα σε όλα τα Συντάγματα της Χώρας μας υπάρχει παράγραφος, που εξουσιοδοτεί τον κοινό νομοθέτη για την έκδοση ειδικών νόμων, ως εξής:

«Ειδικοί νόμοι ρυθμίζουν τα σχετικά με την ιδιοκτησία και τη διάθεση των μεταλλείων, ορυχείων, σπηλαίων, αρχαιολογικών χώρων και θησαυρών, ιαματικών, ρεόντων και υπόγειων υδάτων και γενικά του υπόγειου πλούτου.»

Επίσης, στο άρθρο 106 παράγραφος 1 όλων των Ελληνικών Συνταγμάτων από το 1975 και μετά, οι ορυκτές πρώτες ύλες θεωρούνται πηγές εθνικού πλούτου και ως εκ τούτου το Κράτος οφείλει, χάριν του δημοσίου συμφέροντος, να λαμβάνει μέτρα για την αξιοποίησή τους, για την προώθηση της Περιφερειακής ανάπτυξης και ιδιαίτερα για την προαγωγή της οικονομίας στις ορεινές, νησιωτικές και παραμεθόριες περιοχές.

Η τελευταία διατύπωση της στο Σύνταγμα του 2008 είναι η εξής:

«1. Για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης και την προστασία του γενικού συμφέροντος το Κράτος προγραμματίζει και συντονίζει την οικονομική δραστηριότητα στη Χώρα, επιδιώκοντας να εξασφαλίσει την οικονομική ανάπτυξη όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας. Λαμβάνει τα επιβαλλόμενα μέτρα για την αξιοποίηση των πηγών του εθνικού πλούτου, από την ατμόσφαιρα και τα υπόγεια ή υποθαλάσσια κοιτάσματα, για την προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης και την προαγωγή ιδίως της οικονομίας των ορεινών, νησιωτικών και παραμεθόριων περιοχών.»

Έτσι σύμφωνα με τις ως άνω συνταγματικές επιταγές το Μεταλλευτικό Δίκαιο είναι ειδικό, τα μεταλλεύματα είναι εθνικός πλούτος και αξιοποιούνται χάριν του δημοσίου

συμφέροντος για την προαγωγή της εθνικής και περιφερειακής οικονομίας της Χώρας, γι' αυτό και ο κοινός νομοθέτης χαρακτήρισε την εκμετάλλευση των μεταλλευμάτων ως δημοσίας ωφέλειας στο Μεταλλευτικό κώδικα (άρθρο 102).

Από το συνδυασμό των ως άνω διατάξεων προκύπτει ότι η νομική αντιμετώπιση των μεταλλευτικών ορυκτών από το Κράτος, κατά την άσκηση της μεταλλείας, αποσκοπεί αποκλειστικά στην προστασία του Δημοσίου Συμφέροντος και **δεν** αποτελεί διαχείριση **Κρατικής Περιουσίας**, κατά την κλασική έννοια του όρου αυτού.

Γι' αυτό και τα μεταλλευτικά δικαιώματα δεν πωλούνται και δεν εκποιούνται από το Κράτος, παρά μόνο αξιοποιούνται (μέσω μακροχρόνιας Παραχώρησης Μεταλλείου ή μέσω εκμισθώσεως).

Τα μεταλλευτικά ορυκτά ανήκουν στον Ελληνικό λαό και το Κράτος διαχειρίζεται την αξιοποίησή τους προς όφελός του.

Από τις ως άνω διατυπώσεις του Συντάγματος προκύπτει ότι το Κράτος οφείλει να αξιοποιεί τα μεταλλευτικά ορυκτά, χωρίς να καταλείπεται καμιά απολύτως αμφιβολία.

6. Νομική ταξινόμηση Ορυκτών Πρώτων Υλών

Ο Μεταλλευτικός Κώδικας ταξινομεί, από νομική άποψη, τις ορυκτές πρώτες ύλες όπως βρίσκονται στη φύση, σε δύο μεγάλες γενικές κατηγορίες:

6α. Μεταλλευτικά ορυκτά ή Μεταλλεύματα και

6β. Λατομικά Ορυκτά

Κριτήριο ταξινόμησης: Είναι η οικονομική σπουδαιότητα και όχι η αυστηρή επιστημονική τους σύσταση.

Έτσι αναφέρουμε ότι:

στην κατηγορία των **Μεταλλευτικών Ορυκτών** υπάγονται:

α) Τα μέταλλα σε αυτοφυή κατάσταση (όπως χαλκός, χρυσός κλπ).

β) Οι ενώσεις όλων των μετάλλων (όπως αργιλίου, αργύρου, αρσενικού, αντιμονίου, βαναδίου, βαρίου, βισβουθίου, βολφραμίου, καλίου ζirkονίου, καδμίου, κασσιτέρου, κοβαλτίου, λευκοχρύσου, μαγγανίου, μαγνησίου, μολυβδαινίου, μολύβδου νικελίου, σιδήρου, στροντίου, τιτανίου, υδραργύρου, χαλκού, χρυσού, χρωμίου, ψευδαργύρου, κλπ).

γ) Τα ορυκτά των μετάλλων της ομάδος των σπανίων γαιών.

δ) Τα ορυκτά των ραδιενεργών στοιχείων.

ε) Το αυτοφυές θείο, ο γραφίτης, ο φωσφορίτης, ο φθορίτης, ο αμίαντος, ο τάλκης, ο αλουνίτης, ο μαρμαρυγίας, οι άστριοι, οι στυπτηρίες, το ορυκτό χλωριούχο νάτριο, οι ενώσεις βορίου, βρωμίου και ιωδίου, το σήπιο, ο δολομίτης περιεκτικότητας σε οξείδιο μαγνησίου μεγαλύτερου του 21%.

στ) Οι πολύτιμοι λίθοι.

ζ) Όλες οι στερεές καύσιμες ορυκτές ύλες, περιλαμβανομένης και της τύρφης (ποάνθρακας).

- η) Οι φυσικές εναποθέσεις οργανικών λιπασμάτων.
- θ) Οι υδρογονάνθρακες παντός είδους σε στερεά, υγρά ή αεριώδη κατάσταση, ως και τα προϊόντα οξείδωσης αυτών (οζοκηρίτης, άσφαλτος, πισσάσφαλτος, πισσασφαλοφόροι ασβεστόλιθοι και σχιστόλιθοι κλπ).
- ι) Οι ρητινώδεις ορυκτές ύλες.
- ια) Το αέριο ήλιο και τα γηγενή αέρια.
- ιβ) το γεωθερμικό δυναμικό.

ενώ στην κατηγορία των **Λατομικών Ορυκτών** υπάγονται:

Τα μάρμαρα, οι ασβεστόλιθοι παντός είδους, οι δολομίτες περιεκτικότητας σε οξείδιο μαγνησίου μικρότερο του 21%, οι σχιστόλιθοι, οι μάργες, οι άργιλοι, οι καολίνες, οι ιλίτες, οι μονμορηλονίτες, οι μπεντονίτες, η κιμωλία, η γύψος, το αλάβαστρο, οι φλύσχες, οι τόφφοι, οι αμφιβολίτες, οι πρασινίτες, οι χαλαζίτες, οι οφίτες, οι ολιβίνες, οι περιδοτίτες, οι σηϊνίτες, οι διορίτες, οι γρανίτες, οι τραχίτες, οι βασάλτες, οι ρυόλιθοι, οι δακίτες, οι ανδεσίτες, οι διαβάσες, οι οψιδιανοί, οι περλίτες, η κίσσηρις ή θηραϊκή γή, οι ψαμμίτες, ο άμμοι και κάθε πέτρωμα παραπλήσιο προς τα ανωτέρω.

7. Μεταλλευτικό – Λατομικό Δικαίωμα

Το Μεταλλευτικό Δικαίωμα, είναι το δικαίωμα αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης μεταλλευμάτων. Πρόκειται για αυτοτελές εμπράγματο δικαίωμα κατά τη νομική επιστήμη, όμως διακριτό από την αντίστοιχη ιδιοκτησία της εδαφικής έκτασης.

Το Λατομικό Δικαίωμα, είναι το δικαίωμα αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης λατομικών ορυκτών. Το δικαίωμα αυτό σε αντίθεση με το μεταλλευτικό ανήκει στον αντίστοιχο ιδιοκτήτη της εδαφικής έκτασης.

8. Εννοιολογικό περιεχόμενο βασικών λέξεων και εκφράσεων του Μεταλλευτικού Κώδικα

α. Μεταλλείο

Ως Μεταλλείο νοείται **ο χώρος** εντός του οποίου υπάρχει συσσώρευση μεταλλευτικού/ών ορυκτού/ών με οικονομική αξία και σε τέτοια ποσότητα και ποιότητα, ώστε να καθίσταται δυνατή η εκμετάλλευσή τους σε συνθήκες βιώσιμης δραστηριότητας. Στην έννοια του Μεταλλείου εμπεριέχονται και όλα τα παρακολουθήματα αυτού.

β. Άδεια Μεταλλευτικών Ερευνών (ΑΜΕ)

Ως Άδεια Μεταλλευτικών Ερευνών νοείται **ο τίτλος κυριότητας** του δικαιώματος μεταλλευτικής έρευνας, σε αυστηρά προσδιορισμένο με συγκεκριμένες συντεταγμένες χώρο, καλούμενος και προκαταρκτικό δικαίωμα μεταλλειοκτησίας γιατί αποτελεί το πρώτο βήμα για την απόκτηση και της κυριότητας του δικαιώματος έρευνας και εκμετάλλευσης ολόκληρου ή μέρους του χώρου που αναφέρεται στην ΑΜΕ.

Είναι η μοναδική προβλεπόμενη διαδικασία με την οποία αποκτάται πρωτότυπα από ιδιώτες (Αρχή της Μεταλλευτικής Ελευθερίας) κυριότητα επί μεταλλείου.

Όλες οι ΑΜΕ έχουν ένα χαρακτηριστικό αύξοντα αριθμό που αντιστοιχεί στο Βιβλίο Μεταλλείων της κάθε Περιφέρειας (ή Περιφερειακής Ενότητας) και ο οποίος σχετίζεται και διασφαλίζει την Αρχή της Προτεραιότητας.

Ο αδειούχος μεταλλευτικών ερευνών έχει δικαίωμα αναζήτησης και έρευνας όλων των εντός του χώρου της άδειας ευρισκομένων μεταλλευτικών ορυκτών, δηλαδή το χορηγούμενο δικαίωμα έρευνας είναι γενικό και δεν αφορά ένα μόνο μέταλλευμα.

Αυτό δεν αναγράφεται ρητά στο ΜΚ, αλλά τεκμαίρεται εκ των συνδυασμού πολλών διατάξεων του ΜΚ (άρθρα 16,17,29,30,44,47 και 60). Εφόσον με το παραχωρητήριο Προεδρικό Διάταγμα π παραχωρησιούχος έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να εξορύσσει και να εκμεταλλεύεται

τόσο το μετάλλευμα που βρέθηκε, όπως και κάθε άλλο που υπάρχει στο χώρο (άρθρο 60 παρ. ε ΜΚ), έπεται ότι και ο αδειούχος ΑΜΕ έχει το δικαίωμα να πραγματοποιεί έρευνες για κάθε ορυκτό,

Το δικαίωμα ΑΜΕ, παρότι είναι χρονικά περιορισμένο, έχει τον χαρακτήρα ιδιότυπου εμπράγματος δικαιώματος και αυτό συμπεραίνεται από τη σταθερότητα και την αποκλειστικότητα κατά την άσκησή του, τόσο έναντι τρίτων, όσο και έναντι του ιδιοκτήτη της επιφάνειας του εδάφους και αυτής ακόμη της Διοίκησης.

γ. Παραχώρηση Μεταλλείου (ΠΜ)

Ως Παραχώρηση Μεταλλείου νοείται **ο χώρος**, αυστηρά προσδιορισμένος με συγκεκριμένες συντεταγμένες, για τον οποίο έχει εκδοθεί τίτλος κυριότητας επί μεταλλείου **σε ιδιώτη**, για συγκεκριμένη χρονική διάρκεια 50 ετών με δυνατότητα παράτασης για δύο επιπλέον 25ετίες, σύμφωνα με το ΜΚ.

Κάθε παραχώρηση Μεταλλείου είναι αμφιμονοσήμαντα συνδεδεμένη με ένα και μοναδικό τίτλο κυριότητας, που είναι το Προεδρικό Διάταγμα σύστασης της μεταλλειοκτησίας.

Κάθε Παραχώρηση Μεταλλείου στα αρχεία του Κράτους (Κτηματολόγιο Μεταλλείων), που τηρούνται στο αρμόδιο Υπουργείο, έχει την εξής μορφή:

ΠΜ(αύξων αριθμός Νομού από Κτηματολόγιο Μεταλλείων) (Νομός)

π.χ. ΠΜ125Εβρου ΠΜ137Λάρισας ΠΜ128Αττικής κ.λ.π.

δ. Μεταλλειοκτησία – Μεταλλειοκτήτης

Μεταλλειοκτησία είναι το δικαίωμα κυριότητας επί μεταλλείου.

Μεταλλειοκτήτης είναι ο κάτοχος της Μεταλλειοκτησίας.

ε. Εκμεταλλευτής – Μισθωτής – Εκμισθωτής

Εκμεταλλευτής είναι αυτός που ασκεί το δικαίωμα αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης μεταλλευμάτων.

Μισθωτής είναι αυτός που μισθώνει από το μεταλλειοκτήτη το δικαίωμα αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης μεταλλευμάτων.

Εκμισθωτής είναι ο μεταλλειοκτήτης που μισθώνει το δικαίωμα αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης μεταλλευμάτων.

στ. Ιδιωτικά Μεταλλεία

Ως Ιδιωτικά Μεταλλεία νοούνται τα μεταλλεία στα οποία οι **ιδιώτες** έχουν **το αποκλειστικό δικαίωμα άσκησης** του δικαιώματος έρευνας και εκμετάλλευσης. Πρόκειται για τα μεταλλεία τα οποία παραχωρούνται με Προεδρικό Διάταγμα σε ιδιώτες, σύμφωνα με το ΜΚ, καθώς επίσης και εκείνα τα Μεταλλεία τα οποία παρέμειναν νομίμως σε ιδιώτες προ της θέσης σε ισχύ του Μεταλλευτικού Κώδικα (νδ 210/1973).

ζ. Δημόσια Μεταλλεία

Ως Δημόσια Μεταλλεία νοούνται τα μεταλλεία στα οποία το **Δημόσιο** έχει **το αποκλειστικό δικαίωμα άσκησης** του δικαιώματος έρευνας και εκμετάλλευσης. Πρόκειται για τα μεταλλεία τα οποία αφορούν τα εξηρημένα υπέρ του Δημοσίου μεταλλευτικά ορυκτά, τους Δημόσιους Μεταλλευτικούς Χώρους (ΔΜΧ) που πρόσφατα (2014) ολοκληρώθηκε η καταγραφή τους για πρώτη φορά από το αρμόδιο Υπουργείο, καθώς επίσης κάθε άλλος χώρος που ερευνήθηκε από το Δημόσιο (δια του εκάστοτε θεσμοθετημένου τεχνικού Συμβούλου του Κράτους, σήμερα δια του ΙΓΜΕΜ).

η. Ενεργό Μεταλλείο

Ως Ενεργό Μεταλλείο νοείται είτε το ιδιωτικό μεταλλείο που βρίσκεται σε εκμετάλλευση κατά την έννοια των άρθρων 103 και 104 του Μεταλλευτικού Κώδικα, είτε το δημόσιο μεταλλείο που έχει εκμισθωθεί σε ιδιώτη και λειτουργεί σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης.

θ. Αποθεματικό Μεταλλείο

Ως Αποθεματικό Μεταλλείο νοείται **το ιδιωτικό μεταλλείο** που πληροί τους όρους των διατάξεων των άρθρων 107 και 108 του Μεταλλευτικού Κώδικα.

Στην κατηγορία των αποθεματικών μεταλλείων δεν εντάσσονται σε καμιά περίπτωση τα δημόσια μεταλλεία.

ι. Αργούν Μεταλλείο

Ως Αργούν Μεταλλείο νοείται **το ιδιωτικό μεταλλείο** στο οποίο είτε δεν λαμβάνει χώρα καμιά δραστηριότητα (έρευνα ή και εκμετάλλευση), είτε οι διενεργούμενες εργασίες είναι κάτω από τα ελάχιστα όρια των τιμών αποτίμησης που θέτει ο ΜΚ, είτε γιατί έχει ολοκληρωθεί η έρευνα και δεν είναι εφικτή η εκμετάλλευσή του για αποχρώντες αντικειμενικούς λόγους (π.χ. απουσία ζήτησης προϊόντων, κ.ο.κ.).

Στην κατηγορία των αργούντων μεταλλείων δεν εντάσσονται σε καμιά περίπτωση τα δημόσια μεταλλεία.

9. Εννοιολογική συσχέτιση Μεταλλειοκτησίας και Εδαφοκτησίας

Όλοι οι μεταλλευτικοί νόμοι ιστορικά μέχρι και τους ισχύοντες σήμερα, Χάριν του Δημοσίου Συμφέροντος, περιορίζουν την κυριότητα επί του εδάφους, η οποία κατά το κοινό δίκαιο, εκτείνεται και στα ορυκτά, ως συστατικά του εδάφους, εξαιρούντες από αυτήν εκείνα τα ορυκτά (καλούμενα με το γενικό όρο μεταλλευτικά ορυκτά {μεταλλικά, ενεργειακά κ.λ.π.}) που είχαν ιδιαίτερη σημασία για την Εθνική Οικονομία, θέτοντας την αναζήτηση, την έρευνα και την εκμετάλλευσή τους σε ειδικό νομικό καθεστώς.

Έτσι με τον ανωτέρω νομικό διαχωρισμό των μεταλλευτικών ορυκτών από την ιδιοκτησία του εδάφους (εδαφοκτησία), το δικαίωμα **(το μεταλλευτικό δικαίωμα)** επί αυτών είναι εμπράγματο δικαίωμα πλήρως διακεκριμένο από την εδαφοκτησία, σε αντίθεση με τα λατομικά ορυκτά τα οποία ανήκουν στον ιδιοκτήτη του εδάφους, ο οποίος δικαιούται και να τα εκμεταλλεύεται, υπό τους περιορισμούς των ειδικών διατάξεων του λατομικού δικαίου.

Για το νομικό αποχωρισμό των μεταλλευτικών ορυκτών από την ιδιοκτησία του εδάφους, η χώρα μας ακολούθησε το παράδειγμα της ηπειρωτικής Ευρώπης (Γαλλία, Γερμανία), διότι λόγω του κατακερματισμού της ιδιοκτησίας του εδάφους, ήταν αδύνατη η εκμετάλλευση των σπουδαιότερων από οικονομικής άποψης ορυκτών από τους ιδιοκτήτες του εδάφους, δεδομένου ότι, εκτός των άλλων, οι εξορυκτικές δραστηριότητες είναι υψηλού ρίσκου επενδύσεις και μεγάλης έντασης κεφαλαίων ιδιαίτερα στο αρχικό στάδιο της προπαρασκευής των έργων.

Αντίθετα στην Αγγλία και τις ΗΠΑ, δεν υπάρχει νομικός αποχωρισμός της εδαφοκτησίας από τη μεταλλειοκτησία και ο ιδιοκτήτης του εδάφους έχει τη δυνατότητα να

διαθέτει τα απαντώμενα ορυκτά, η εκμετάλλευση των οποίων ρυθμίζεται με τους κανόνες του κοινού δικαίου και ως εκ τούτου ο όρος «**Μεταλλεία**» είναι οικονομοτεχνικός χωρίς νομικό περιεχόμενο.

Γι' αυτό σε νομικά εγχειρίδια το Μεταλλευτικό Δίκαιο ορίζεται και ως το σύνολο των νομικών κανόνων με τους οποίους ορισμένα ορυκτά χωρίζονται νομικά από την ιδιοκτησία του εδάφους και ρυθμίζεται ειδικά η αναζήτηση και η εκμετάλλευση αυτών.

Στο άρθρο 65 του ΜΚ τα μεταλλεία και τα συστατικά τους θεωρούνται νομικά ως ακίνητα και το δικαίωμα κυριότητας επί μεταλλείου (μεταλλειοκτησία) είναι αυτοτελές εμπράγματο δικαίωμα όλως διακεκριμένο από την κυριότητα επί του εδάφους.

Στο άρθρο 66 του ΜΚ ορίζεται ότι επί της **συσταθείσας** μεταλλειοκτησίας εφαρμόζονται, όπως και στα ακίνητα, οι ισχύουσες διατάξεις του Αστικού Κώδικα, υπό την προϋπόθεση ότι δεν αντίκεινται στις διατάξεις του ΜΚ. Τα μεταλλεύματα μετά την εξόρυξή τους από το μεταλλείο θεωρούνται νομικά ως κινητά.

Από το χαρακτηρισμό του μεταλλείου ως ακινήτου προκύπτει ότι εφόσον συσταθεί μεταλλειοκτησία υπόκειται σε υποθήκη (άρθρα 125 και 126 του ΜΚ) και ότι για κάθε μετάθεση εμπραγμάτου δικαιώματος απαιτείται συμβολαιογραφικό έγγραφο (άρθρο 74) και μεταγραφή στην αρμόδια αρχή (άρθρο 76 ΜΚ).

Το Κράτος έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, αλλά και υποχρέωση όπως προαναφέρθηκε, για την αξιοποίηση των μεταλλευμάτων χάριν του δημοσίου συμφέροντος, γι' αυτό υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ της ιδιοκτησίας επί κοινών ακινήτων και της ιδιοκτησίας επί μεταλλείων (μεταλλειοκτησία).

Οι σημαντικότερες διαφορές είναι:

α) Η ιδιοκτησία των κοινών ακινήτων δεν έχει χρονική διάρκεια, είναι απεριόριστη, και δεν αφαιρείται παρά μόνο ύστερα από απαλλοτρίωση για δημόσια ωφέλεια και με πλήρη αποζημίωση (άρθρο 17 σε όλα τα Συντάγματα της Ελλάδας από το 1864), αντίθετα η ιδιοκτησία επί μεταλλείων έχει συγκεκριμένη χρονική διάρκεια (50 έτη), η διατήρησή της εξαρτάται από την συμμόρφωση του ιδιοκτήτη με τους όρους και τις προϋποθέσεις που θέτει το Μεταλλευτικό Δίκαιο και το σπουδαιότερο ότι αυτή δεν προστατεύεται συνταγματικώς, αφού το Σύνταγμα αναθέτει στον κοινό νομοθέτη πλήρη ελευθερία να θέσει τους κανόνες απόκτησης, διατήρησης και αφαίρεσης.

β) Ο Μεταλλειοκτήτης έχει υποχρέωση έρευνας και εκμετάλλευσης του μεταλλείου, διαφορετικά κηρύσσεται έκπτωτος, χωρίς καμιά αποζημίωση (άρθρα 106, 122, 126, 127 του ΜΚ).

γ) Ο Μεταλλειοκτήτης κηρύσσεται επίσης έκπτωτος από το δικαίωμά του επί μεταλλείου, εάν παραβεί τους όρους του παραχωρητηρίου προεδρικού διατάγματος ή τους αντίστοιχους που προβλέπονται στα άρθρα 31 και 32 του ΜΚ κατά τη χορήγηση της άδειας μεταλλευτικών ερευνών (άρθρο 61 του ΜΚ).

δ) Ο καθ' ύλη αρμόδιος Υπουργός με απόφασή του έχει τη δυνατότητα κατάργησης της μεταλλειοκτησίας, με τη συνδρομή ορισμένων προϋποθέσεων (άρθρο 126 ΜΚ).

10. Νομική συσχέτιση Μεταλλειοκτησίας και Εδαφοκτησίας

Η μεταλλειοκτησία και η εδαφοκτησία όταν συνυπάρχουν στον ίδιο χώρο, είναι εύλογο να προκαλείται σύγκρουση συμφερόντων.

Ο Μεταλλευτικός Κώδικας ρυθμίζει τις σχέσεις μεταλλειοκτησίας και εδαφοκτησίας, άμεσα ή έμμεσα, με πλήθος διατάξεων, οι σημαντικότερες των οποίων είναι:

Άρθρο 3 (αποχωρισμός μεταλλευτικού δικαιώματος από την κυριότητα του εδάφους).

Άρθρο 30 (περί της έκτασης του δικαιώματος άδειας μεταλλευτικών ερευνών).

Άρθρο 37 (περί του δικαιώματος οιονεί νομής του αδειούχου μεταλλευτικών ερευνών).

Άρθρα 38-40 (περί προσωρινής κατάληψης εδαφικής έκτασης από αδειούχο μεταλλευτικών ερευνών).

Άρθρο 56 (περί του περιεχόμενου του δικαιώματος της μεταλλειοκτησίας).

Άρθρο 68 (περί του δικαιώματος του μεταλλειοκτήτη χρησιμοποίησης και διάθεσης λατομικών ορυκτών).

Άρθρα 128-138 (περί αναγκαστικής απαλλοτρίωσης ξένης ακινήτου ιδιοκτησίας για τις ανάγκες των μεταλλείων).

Άρθρο 140 (περί της οφειλόμενης εγγύησης από το μεταλλειοκτήτη για ζημιές στην επιφάνεια).

Άρθρα 19 και 162 σε συνδυασμό με τις διατάξεις του Κανονισμού Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών (περί της ασφάλειας της επιφάνειας κ.λ.π.).

Επιπροσθέτως παρακάτω επισημαίνονται οι σπουδαιότερες βασικές αρχές των σχέσεων μεταλλειοκτησίας και εδαφοκτησίας, όπως αυτές προκύπτουν από το ισχύον μεταλλευτικό δίκαιο:

α) Το δικαίωμα του μεταλλειοκτήτη, για την άσκηση των παρεχομένων δικαιωμάτων σ' αυτόν από το νόμο,

εκτείνεται τόσο στην επιφάνεια του εδάφους και σε έκταση όπως αυτή ορίζεται από τα αναφερόμενα όρια στο παραχωρητήριο Προεδρικό Διάταγμα, όσο και στον χώρο, κάτω από την επιφάνεια του εδάφους, και σε απεριόριστο βάθος (άρθρο 67 παρ. 2 του ΜΚ). Το ίδιο ακριβώς ισχύει για τον κάτοχο άδειας μεταλλευτικών ερευνών.

β) Το διαχωριστικό όριο μεταξύ των εξουσιών του μεταλλιοκτήτη (ή του κάτοχου άδειας μεταλλευτικών ερευνών), και του ιδιοκτήτη του εδάφους είναι ότι ο μεταλλιοκτήτης (ή ο κάτοχος ΑΜΕ) μπορεί να προβαίνει σε κάθε ενέργεια απαραίτητη για την εξόρυξη και διάθεση (ή για την έρευνα) των από το νόμο χαρακτηριζόμενων ως μεταλλευτικά ορυκτά,

ενώ ο ιδιοκτήτης του εδάφους μπορεί να προβαίνει σε κάθε ενέργεια επί του εδάφους, εκτός αυτών που αποβλέπουν στην απόληψη από το έδαφος των υπάρχοντων μεταλλευτικών ορυκτών.

Συμπερασματικά συνάγεται ότι ο μεταλλιοκτήτης δεν μπορεί για παράδειγμα να εκμεταλλευτεί σπήλαιο που τυχόν θα ανακαλύψει, ούτε και να χρησιμοποιήσει τα μεταλλευτικά έργα για την άσκηση άλλης οικονομικής δραστηριότητας πλην της μεταλλείας.

γ) Ο Μεταλλιοκτήτης δικαιούται, χωρίς αποζημίωση του ιδιοκτήτη του εδάφους, να χρησιμοποιεί ή να διαθέτει ελεύθερα στην αγορά τα λατομικά ορυκτά που εξορύσσονται κατά την εκμετάλλευση των μεταλλευτικών ορυκτών, παρά το γεγονός ότι τα λατομικά ορυκτά ανήκουν στον ιδιοκτήτη του εδάφους. Από τον κανόνα αυτόν εξαιρούνται ορισμένα λατομικά ορυκτά, όπως τα μάρμαρα, ο μπεντονίτης, ο καολίνης, κ.λ.π. (άρθρο 68 ΜΚ).

δ) Όταν ενεργοποιείται (δραστηριοποιείται) το μεταλλευτικό δικαίωμα, τότε υφίσταται ένα εν δυνάμει είδος δουλείας επί της εδαφοκτησίας, είτε κατά τη φάση της έρευνας, είτε κατά τη φάση της εκμετάλλευσης.

Συγκεκριμένα για την απρόσκοπτη διενέργεια των μεταλλευτικών ερευνών υπάρχει δυνατότητα προσωρινής κατάληψης εδαφικής έκτασης, ενώ για την απρόσκοπτη

διενέργεια της εκμετάλλευσης υπάρχει δυνατότητα αναγκαστικής απαλλοτρίωσης ή ακόμη και επίταξης στην περίπτωση των ενεργειακών ορυκτών, πάντα υπό την προϋπόθεση πλήρους αποζημίωσης του ιδιοκτήτη της εδαφικής έκτασης.

Το προβάδισμα αυτό της μεταλλιοκτησίας έναντι της εδαφοκτησίας δεν αναιρεί την προστασία που παρέχει το Σύνταγμα της Χώρας στην εδαφοκτησία, διότι στέρηση της εδαφοκτησίας γίνεται μόνο για δημόσια ωφέλεια και ύστερα από πλήρη αποζημίωσή της.

Ενισχυτικό αυτού είναι και το γεγονός ότι ο ιδιοκτήτης της εδαφικής έκτασης δικαιούται να εγείρει αξιώσεις αποζημίωσης ή και τη διακοπή των μεταλλευτικών εργασιών, όταν ο μεταλλιοκτήτης (ή ο αδειούχος ΑΜΕ) δεν κάνει χρήση των δυνατοτήτων του περί απολλοτρίωσης (ή προσωρινής κατάληψης) και προκαλέσει ζημιές στην επιφάνεια του εδάφους από τις διενεργούμενες υπόγειες εργασίες.

11. Περιεχόμενο Μεταλλειοκτησίας

Η μεταλλειοκτησία είναι το δικαίωμα κυριότητας επί μεταλλείου. Η μεταλλειοκτησία συστήνεται με την έκδοση του παραχωρητηρίου προεδρικού διατάγματος. Ο κάτοχος (Μεταλλειοκτήτης) του παραχωρητηρίου προεδρικού διατάγματος έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να αναζητά, να ερευνά και να εκμεταλλεύεται όλα τα ορυκτά εντός του παραχωρηθέντος χώρου. (άρθρο 60 παρ. "ε" ΜΚ).

Παρέκκλιση από τον ως άνω ισχύοντα κανόνα αποτελεί το άρθρο 143 του ΜΚ με το οποίο το Δημόσιο διατηρεί υπέρ αυτού το αποκλειστικό δικαίωμα έρευνας και εκμετάλλευσης ορισμένων μεταλλευτικών ορυκτών, τα οποία ως εκ τούτου εξαιρούνται αυτοδίκαια από κάθε συνιστώμενη παραχώρηση.

Ο Μεταλλευτικός Κώδικας ακολούθησε την αρχή που θεσμοθετήθηκε με το νόμο ΓΦΚΔ το 1910, ότι δηλαδή η παραχώρηση δίνεται για το σύνολο των απαντώμενων μεταλλευτικών ορυκτών εντός του χώρου αυτής και όχι κατά μετάλλευμα, όπως ίσχυε και είχε θεσμοθετηθεί με το νόμο Χ του 1861, διότι η ύπαρξη στον ίδιο χώρο πολλών παράλληλα μεταλλειοκτητών καθιστούσε, αν όχι αδύνατη, εξαιρετικά δύσκολη τη διενέργεια της έρευνας και της εκμετάλλευσης και σε κάθε περίπτωση δημιουργούσε δισεπίλυτα προβλήματα.

12. Διαδικασία Απόκτησης Μεταλλείου

Διακρίνονται δύο τρόποι απόκτησης μεταλλείου:

α) Πρωτότυπος (Παραχώρηση από το Κράτος)

Στον πρωτότυπο τρόπο απόκτησης μεταλλείου, που γίνεται με παραχώρηση από το Κράτος, αποκτάται ταυτόχρονα και η κυριότητα επί αυτού (μεταλλειοκτησία) και διακρίνονται τρία στάδια:

ι. Πρώτο Στάδιο. Υποβολή Αίτησης – Δήλωσης – Άδεια Μεταλλευτικών Ερευνών (ΑΜΕ) (άρθρα 15-43 του ΜΚ).

Οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο (με ιθαγένεια Κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης), που θέλει να αποκτήσει κυριότητα επί μεταλλείου, πρέπει να υποβάλλει στον αρμόδιο Περιφερειάρχη αίτηση – δήλωση για τη χορήγηση ΑΜΕ. Η αίτηση αυτή καταχωρίζεται αμέσως στο Ειδικό Βιβλίο Μεταλλείου της Περιφερειακής Ενότητας (πρώην Νομαρχίας) με αύξοντα αριθμό.

Ο αύξων αριθμός διασφαλίζει την πιστή εφαρμογή της αρχής της προτεραιότητας.

Η αίτηση θα πρέπει να περιέχει:

i1) Ονοματεπώνυμο και διεύθυνση κατοικίας (ή της έδρας) του αιτούντα.

i2) Ακριβή περιγραφή των ορίων του αιτούμενου προς έρευνα χώρου σε καρτεσιανές συντεταγμένες του Ελληνικού Γεωδαιτικού Συστήματος Αναφοράς 1987 (Ε.Γ.Σ.Α. '87), ο οποίος θα πρέπει να είναι ενιαίος και να μην έχει έκταση μεγαλύτερη των δέκα (10) τετραγωνικών χιλιομέτρων, μαζί με σχετικό τοπογραφικό σχεδιάγραμμα.

Θα συνοδεύεται με:

i3) Διπλότυπο εισπραξης Δημοσίου Ταμείου 3.000 € και

i4) Πιστοποιητικό Ιθαγένειας.

Αίτηση που υποβλήθηκε νομότυπα, πλήρης και με όλα τα συνοδευτικά δικαιολογητικά δημιουργεί υπέρ του αιτούντα δικαίωμα προτεραιότητας, εφόσον δεν υπάρχουν, για τον ίδιο χώρο, προγενέστεροι έγκυροι τίτλοι όπως, παραχώρηση μεταλλείου, άδεια έρευνας ή προγενέστερη έγκυρη αίτηση-δήλωση περί χορήγησης ΑΜΕ.

Μετά την εξέταση των παραπάνω περιπτώσεων και εφόσον δεν υπάρχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος αναγόμενοι στην ασφάλεια της χώρας ή αναφερόμενοι σε δημόσιους ή δημοτικούς ή κοινοτικούς δρόμους και πλατείες, σε σιδηροδρομικές γραμμές, σε γραμμές μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας ή φυσικού αερίου, δίκτυα τηλεπικοινωνιών και ύδατος, καθώς και σε άλλα δημόσιας ωφέλειας έργα, ο Περιφερειάρχης υποχρεούται να εκδώσει απόφαση χορήγησης ΑΜΕ ή να χορηγήσει τέτοια με όρους αν κατά την κρίση του υπάρχουν άλλοι λόγοι δημοσίου συμφέροντος ανώτεροι της μεταλλείας π.χ τουριστικοί, δασικοί, αρχαιολογικοί κλπ.

Η εν λόγω απόφαση του Περιφερειάρχη περί χορήγησης ΑΜΕ δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης και ισχύει για 3 χρόνια.

ii. Δεύτερο Στάδιο. Υποβολή Αίτησης Παραχώρησης Μεταλλείου (ΠΜ) (άρθρα 44-50 του ΜΚ).

Ο κάτοχος ΑΜΕ υποχρεούται μέσα στην τριετή ισχύ της ΑΜΕ και αφού διενήργησε μεταλλευτικές έρευνες και διαπίστωσε μετάλλευμα, να ζητήσει με αίτησή του από τον Περιφερειάρχη την παραχώρηση του χώρου που αναφέρεται στην ΑΜΕ.

Η αίτηση η οποία καταχωρίζεται την ίδια μέρα στο Ειδικό Βιβλίο Μεταλλείου της Περιφερειακής Ενότητας (πρώην Νομαρχίας) με αύξοντα αριθμό,

Η αίτηση θα πρέπει να περιέχει:

ii1) Ονοματεπώνυμο και διεύθυνση κατοικίας (ή της έδρας) του αιτούντα.

ii2) Το μεταλλευτικό ή τα μεταλλευτικά ορυκτά που διαπιστώθηκαν κατά τις έρευνες.

ii3) Ακριβή περιγραφή των ορίων του αιτούμενου προς παραχώρηση χώρου σε καρτεσιανές συντεταγμένες του Ελληνικού Γεωδαιτικού Συστήματος Αναφοράς 1987 (Ε.Γ.Σ.Α. '87), ο οποίος θα πρέπει να είναι ενιαίος, μαζί με σχετικό τοπογραφικό σχεδιάγραμμα.

Θα συνοδεύεται με:

ii4) Διπλότυπο είσπραξης Δημοσίου Ταμείου 191 € και

ii5) Εγγυητική Επιστολή Τράπεζας 2.641 € (για έκταση μικρότερη των 5 τετραγωνικών χιλιομέτρων) και 3.815 € (για έκταση από 5 έως 10 τετραγωνικά χιλιόμετρα).

ii6) Οικονομοτεχνική μελέτη, επαρκή και ακριβή υπογεγραμμένη από γεωλόγο και μηχανικό μεταλλείων εχόντων άδεια άσκησης του επαγγέλματος. Η μελέτη αυτή αποτελεί βασικό στοιχείο για την οριστική παραχώρηση του μεταλλείου.

Η ως άνω Οικονομοτεχνική μελέτη πρέπει να περιέχει:

- Καθορισμό των θέσεων στις οποίες έγιναν οι μεταλλευτικές έρευνες και τρόπου προσπέλασης αυτών των θέσεων.
- Γεωλογική και κοιτασματολογική μελέτη των, εντός του προς παραχώρηση χώρου, ερευνηθεισών περιοχών, συνοδευόμενη μετά των απαραίτητων γεωλογικών τομών.
- Περιγραφή των εκτελεσθεισών μελετών, ερευνών και των γενομένων δαπανών, ξεχωριστά.
- Την εκ των γενομένων ερευνών προκύψασα κατά μέσο όρο, ποσοστιαία περιεκτικότητα των εντός του διαπιστωθέντος κοιτάσματος κυρίων μεταλλευτικών ορυκτών και των επιβλαβών προσμίξεων.
- Περιγραφή του είδους και του μεγέθους του ανευρεθέντος κοιτάσματος ως και των τυχόν υπολογισθέντων πιθανών και δυνατών αποθεμάτων.
- Προμελέτη επί της δυνατότητας οικονομικής εκμετάλλευσης του διαπιστωθέντος κοιτάσματος ως

και απόψεις εν γένει επί των προοπτικών αξιοποίησης του προς παραχώρηση μεταλλευτικού χώρου.

- Το είδος και την έκταση των τυχόν ακόμη απαιτούμενων μελετών, ερευνητικών εργασιών, ή εργαστηριακών ερευνών, σχετικά τόσο με την ερευνηθείσα περιοχή, όσο και με την αντίστοιχη ευρύτερη.
- Τις προγραμματιζόμενες εγκαταστάσεις, εργασίες και τις σχετικές δαπάνες για τη διάνοιξη του μεταλλείου και την έναρξη της μεθοδικής εκμετάλλευσής του.

Στη συνέχεια ο Περιφερειάρχης μετά τον έλεγχο των δικαιολογητικών, υποβάλει το φάκελο στον αρμόδιο Υπουργό. Ο αρμόδιος Υπουργός, μετά από γνώμη του ΙΓΜΕ ότι από τις έρευνες διαπιστώθηκε μεταλλοφορία και ότι η οικονομοτεχνική μελέτη είναι ακριβής και επαρκής, ή διαβιβάζει τον φάκελο και πάλι στον Περιφερειάρχη για την ολοκλήρωση της διαδικασίας, όπως περιγράφεται κατωτέρω, της παραχώρησης του μεταλλείου, ή σε περίπτωση που η οικονομοτεχνική μελέτη κρίνεται ανεπαρκής ή ανακριβής, παρατείνει τον χρόνο της ΑΜΕ για ένα έτος από της λήξεως της τριετίας.

Εάν και κατά την ετήσια παράταση δεν υποβληθεί από τον δικαιούχο νέα οικονομοτεχνική μελέτη ή η υποβληθείσα κριθεί και πάλι ανακριβής, ο αρμόδιος Υπουργός απορρίπτει την αίτηση για την παραχώρηση και ο χώρος της ΑΜΕ ελευθερώνεται.

iii. Τρίτο Στάδιο. Έκδοση Προεδρικού Διατάγματος Παραχώρησης Μεταλλείου (ΠΜ) (άρθρα 51-64 του ΜΚ).

Εφόσον ο αρμόδιος Υπουργός κρίνει ότι μπορεί να συνεχισθεί η διαδικασία παραχώρησης, ο Περιφερειάρχης εκδίδει προκήρυξη περί παραχώρησης του μεταλλείου στο δικαιούχο της ΑΜΕ και καλεί κάθε ενδιαφερόμενο να ασκήσει, εάν θίγεται από μεταλλευτική άποψη, προσφυγή στο αρμόδιο Διοικητικό Πρωτοδικείο του τόπου όπου εκδόθηκε η ΑΜΕ σε 60 ημέρες.

Στη συνέχεια ολόκληρο το φάκελο με τα δικαιολογητικά δημοσίευσης της προκήρυξης υποβάλει στον αρμόδιο Υπουργό για την έκδοση του Προεδρικού Διατάγματος.

Στο Υπουργείο αφού γίνει ο έλεγχος των δικαιολογητικών και διαπιστωθεί ότι τηρήθηκαν από το δικαιούχο οι προβλεπόμενες από το Μεταλλευτικό Κώδικα υποχρεώσεις, εκδίδεται το Προεδρικό Διάταγμα, περί παραχώρησης του δικαιώματος της μεταλλειοκτησίας, που δημοσιεύεται στο ΦΕΚ και ισχύει για 50 έτη με δυνατότητα παράτασης για δύο ακόμη περιόδους των 25 ετών.

Από την ημερομηνία δημοσίευσης στο ΦΕΚ του Προεδρικού Διατάγματος συστήνεται η μεταλλειοκτησία.

Ο Μεταλλειοκτήτης αποκτά την κυριότητα του μεταλλείου και έχει το δικαίωμα της εκμετάλλευσης όλων των μεταλλευμάτων εντός, του παραχωρηθέντος με το Προεδρικό Διάταγμα, χώρου πλην των εξηρημένων υπέρ του Δημοσίου.

β) Παράγωγος

Στον Παράγωγο τρόπο απόκτησης μεταλλείου, δεν αποκτάται κατ' ανάγκη και η κυριότητα επί αυτού (μεταλλειοκτησία) και διακρίνονται οι εξής περιπτώσεις:

i. 1^η Περίπτωση. Απόκτηση και της κυριότητας επί Μεταλλείου (άρθρα 74-77 του ΜΚ).

Μεταβίβαση δικαιωμάτων επί υφιστάμενης παραχώρησης Μεταλλείου, με πώληση των δικαιωμάτων μεταλλειοκτησίας ή δωρεάς τους ή ύστερα από πλειστηριασμό.

ii. 2^η Περίπτωση. Απόκτηση και της κυριότητας επί Μεταλλείου (άρθρα 78-80 του ΜΚ).

Η απόκτηση των μεταλλευτικών δικαιωμάτων (παρ. 1 άρθρου 74 του ΜΚ) εξαιτίας διαδοχής ή κληροδοσίας ή δωρεάς λόγω θανάτου.

iii. 3^η Περίπτωση. Απόκτηση Μεταλλείου, χωρίς να αποκτάται και η κυριότητα επί αυτού.

Εκμίσθωση των μεταλλευτικών δικαιωμάτων επί παραχώρησης μεταλλείου. Ο μισθωτής καλούμενος και εκμεταλλευτής έχει το δικαίωμα έρευνας και εκμετάλλευσης των μεταλλευμάτων, ενώ ο εκμισθωτής καλούμενος και Μεταλλειοκτήτης εξακολουθεί και έχει την κυριότητα επί του Μεταλλείου.

Οι ως άνω τρεις περιπτώσεις αφορούν μεταλλεία των οποίων η κυριότητα (μεταλλειοκτησία) ανήκει ήδη από το παρελθόν σε ιδιώτες, γι' αυτό οι τρόποι αυτοί απόκτησης μεταλλείου με παράγωγο τρόπο τελούν υπό την έγκριση του αρμόδιου Υπουργού.

iv. 4^η Περίπτωση. Απόκτηση Μεταλλείου, χωρίς να αποκτάται και η κυριότητα επί αυτού (άρθρα 143-156 του ΜΚ).

Εκμίσθωση μεταλλευτικών δικαιωμάτων του Δημοσίου. Πρόκειται για τα εξηρημένα υπέρ του Δημοσίου μεταλλεύματα.

Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, το Ελληνικό Κράτος, έχει το αποκλειστικό δικαίωμα αναζήτησης, έρευνας και εκμετάλλευσης:

- α.** των υδρογονανθράκων σε υγρή και αέρια κατάσταση,
- β.** των στερεών καυσίμων (όπως λιγνίτης, τύρφη κ.λ.π.),
- γ.** των ορυκτών που περιέχουν σε εκμεταλλεύσιμες ποσότητες ραδιενεργά στοιχεία,
- δ.** της σμύριδας (υπάρχει ειδικό καθεστώς),
- ε.** του ορυκτού άλατος,
- στ.** των φυσικών λιπασμάτων,
- ζ.** του γεωθερμικού δυναμικού,
- η.** των γηγενών αερίων και
- θ.** των λοιπών μεταλλευμάτων που εντοπίζονται:
  - θ1.** στον Ελληνικό υποθαλάσσιο χώρο,
  - θ2.** στους πυθμένες των λιμνών,
  - θ3.** καθώς και στους ΔΜΧ του δημοσίου που περιήλθαν σε αυτό με διάφορους τρόπους (όπως δωρεές, έκπτωση μεταλλειοκτητών πριν από το 1973, περιοχές που εξαιρέθηκαν υπέρ του δημοσίου ύστερα από έρευνες του ΙΓΜΕ κ.λ.π.).

Η εκμίσθωση των μεταλλευτικών δικαιωμάτων του Δημοσίου γίνεται με δημοπρασία και κατ' εξαίρεση για λόγους δημοσίου συμφέροντος με απευθείας σύμβαση (άρθρο 144 του ΝΔ 210/1973).

Η χρονική διάρκεια των μισθώσεων αυτών δεν έχει περιορισμούς από το νόμο και ρυθμίζεται από τους όρους της σύμβασης μίσθωσης.

Επίσης δεν υπάρχει περιορισμός και στην έκταση του εκμισθούμενου δημόσιου μεταλλευτικού χώρου.

Στην περίπτωση της δημοπρασίας, ο συναγωνισμός μεταξύ των υποψηφίων επενδυτών γίνεται ή επί του καταβλητέου αναλογικού μισθώματος ή επί της εκτέλεσης ερευνητικών έργων ή έργων εκμετάλλευσης ή επί της καταβλητέας εγγύησης για την εξασφάλιση των υποχρεώσεων του υποψήφιου επενδυτή, σύμφωνα με την προκήρυξη της δημοπρασίας, **ή και οποιουδήποτε άλλου κριτηρίου, καθώς επίσης και συνδυασμού αυτών.**

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ – ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΕΙΣ

- Μεταλλευτικά Δικαιώματα και ανεξαρτήτως του υφιστάμενου Μεταλλιοκτήτη τους μπορούν να αποκτήσουν (με αγορά ή μίσθωση) και αλλοδαπά πρόσωπα εκτός ΕΕ, μετά από προηγούμενη έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου, ενώ όπως προαναφέρθηκε μπορούν να αποκτήσουν μεταλλευτικά δικαιώματα με ΑΜΕ ή ΠΜ οποιοδήποτε πρόσωπο με ιθαγένεια Κράτους - Μέλους της ΕΕ (Π. Δ/γμα 92/1986).
- Οι μισθώσεις μεταλλευτικών δικαιωμάτων έχουν ανώτατο όριο θεμιτού αναλογικού ετήσιου μισθώματος, προκαθορισμένο από το νόμο. Υπέρβασή του καθιστά τη σύμβαση άκυρη. Αυτό είναι 12%, 8%, 4%, 2%, 1,5% (άρθρο 84 ΜΚ και άρθρο 63 ν.4042/12) επί της τιμής πώλησης του μεταλλεύματος ανάλογα με το βαθμό επεξεργασίας του και τη θέση πώλησής του. Στην περίπτωση μισθώσεων Δημόσιων Μεταλλείων, που περιέχουν μεταλλεύματα εξηρημένα υπέρ του Δημοσίου, δεν ισχύουν τα ανωτέρω και το ύψος του μισθώματος καθορίζεται ελεύθερα από τη σχετική σύμβαση μίσθωσης.

13. Υποχρεώσεις και Δικαιώματα Μεταλλειοκτήτη

Οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των μεταλλειοκτητών αναλύονται στο έκτο κεφάλαιο του ΜΚ και στα άρθρα 102-142, αξιολογώντας τα επισημαίνουμε ενδεικτικά ότι οι μεταλλειοκτήτες οφείλουν:

α. Να επιδεικνύουν την προβλεπόμενη από τη μεταλλευτική νομοθεσία δραστηριότητα, (εκμετάλλευση ή έρευνα του παραχωρηθέντος μεταλλείου). Η δραστηριότητα κρίνεται ανά τριετία από τη Διοίκηση με βάση και τις σχετικές εκθέσεις των Επιθεωρήσεων Μεταλλείων και του ΙΓΜΕ και σε περίπτωση που σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι αυτή δεν είναι η προβλεπόμενη από το ΜΚ, τότε ο μεταλλειοκτήτης εκπίπτει, χωρίς καμιά αποζημίωση, από τα δικαιώματα της παραχωρηθείσας μεταλλειοκτησίας με απόφαση του αρμόδιου Υπουργού.

β. Να δραστηριοποιούνται με ορθολογικό τρόπο, επί ποινή εκπτώσεώς τους, χωρίς καμιά αποζημίωση, από τα δικαιώματά της παραχωρηθείσας μεταλλειοκτησίας με απόφαση του αρμόδιου Υπουργού.

γ. Να εξασφαλίσουν τη συναίνεση του ιδιοκτήτη της επιφανείας του εδάφους (προφανώς με μίσθωση ή αγορά), στην περίπτωση που απαιτείται η χρησιμοποίηση ξένης ιδιοκτησίας για την έρευνα ή την εκμετάλλευση του μεταλλείου. Σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί συμφωνία παρέχεται η δυνατότητα αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, ή προσωρινής κατάληψης της ξένης ιδιοκτησίας, που εκδίδεται με απόφαση του αρμοδίου οργάνου της Διοίκησης, εφόσον συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις, δεδομένου ότι η έρευνα και εκμετάλλευση μεταλλευμάτων θεωρείται από το νόμο **δημοσίας ωφελείας**.

δ. Να εφαρμόζουν τον κανονισμό Μεταλλευτικών και Λατομικών εργασιών.

ε. Να υποβάλλουν κάθε χρόνο δελτία δραστηριότητας ή Δήλωση απραξίας (μέχρι 30 Ιουνίου), σύμφωνα με το άρθρο 118 του ΜΚ.

14. Μεταλλευτικές Έρευνες του Δημοσίου

Ο Μεταλλευτικός κώδικας δεν ρυθμίζει το θέμα των ερευνών που γίνονται για λογαριασμό του Δημοσίου από το θεσμοθετημένο Τεχνικό Σύμβουλο της Πολιτείας, δηλαδή το ΙΓΜΕ, που αποσκοπούν στην αξιοποίηση σε εθνική κλίμακα των ορυκτών υλών. Αυτό ρυθμίζεται από το ν.δ.4433/64 όπως τροποποιήθηκε με τον ν.273/76.

Οι έρευνες που γίνονται από το Δημόσιο ιεραρχούνται ανάλογα με το μεταλλευτικό ενδιαφέρον που παρουσιάζει κάθε περιοχή, καθώς και τις ανάγκες της εγχώριας βιομηχανίας, του ενεργειακού ισοζυγίου π.χ λιγνίτες και τις ανάγκες σε νερό της χώρας. Για το είδος, τις προτεραιότητες και τις δαπάνες ερευνών καταρτίζεται από το ΙΓΜΕ ετήσιο πρόγραμμα ερευνών που εγκρίνεται από τον εκάστοτε αρμόδιο Υπουργό.

Το Δημόσιο έχει το δικαίωμα να διενεργεί σε όλη την επικράτεια έρευνες, σύμφωνα με το ν.δ.4433/64 και αναφέρονται:

- α)** Σε διερεύνηση τμημάτων της επικράτειας με αεροφωτογεωλογικές και αερογεωφυσικές μεθόδους.
- β)** Σε διερεύνηση μεταλλοφόρων περιοχών με γεωφυσικές, γεωλογικές και γεωχημικές μεθόδους.
- γ)** Σε διενέργεια επιφανειακών ή υπογείων εργασιών και
- δ)** Στη μελέτη και διερεύνηση μεθόδων εμπλουτισμού και μεταλλουργικής επεξεργασίας μεταλλευτικών ορυκτών.

Όταν διενεργούνται έρευνες από το Δημόσιο που αφορούν τις περιπτώσεις **β) και γ)** κηρύσσονται οι σχετικές περιοχές ως ερευνητές από το Δημόσιο, έπειτα από πρόταση του ΙΓΜΕ (ν.δ.4433/64 αρ.1 παρ.3) και ερευνώνται κατά κανόνα από το ΙΓΜΕ με δαπάνες του ΠΔΕ (ν.δ.4433/64 αρ.2) (τα τελευταία χρόνια η χρηματοδότηση των προγραμμάτων του ΙΓΜΕ γίνεται κυρίως σχεδόν αποκλειστικά από τα Ευρωπαϊκά προγράμματα και τα ΚΠΣ με όποια ονομασία αυτά έχουν σε κάθε περίοδο).

Η κήρυξη ερευνητέων περιοχών γίνεται με απόφαση του εκάστοτε αρμόδιου Υπουργού, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης.

Με την απόφαση καθορισμού ερευνητέων περιοχών **αναστέλλεται η ισχύς των διατάξεων του Μεταλλευτικού Κώδικα**, που αφορούν υποβολή αιτήσεων προς τον Περιφερειάρχη για χορήγηση ΑΜΕ.

Η αναστολή δεν μπορεί να υπερβεί την τριετία, μπορεί όμως να παραταθεί για ένα ακόμη έτος (ν.δ.4433/64 αρ.1).

Περαιτέρω οι περιοχές που ερευνήθηκαν από το Δημόσιο μπορούν να εξαιρούνται υπέρ του Δημοσίου σαν δικές του μεταλλευτικές περιοχές με υπουργική απόφαση που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης. Με τη διαδικασία αυτή δημιουργούνται σήμερα οι νέοι Δημόσιοι Μεταλλευτικοί Χώροι (ΔΜΧ) που ανήκουν και αξιοποιούνται από το Κράτος, χάριν του Δημοσίου Συμφέροντος.

Από αυτό προκύπτει ότι το ΙΓΜΕ είναι και ένας εξαιρετικά σημαντικός φορέας δημιουργίας πρωτογενούς πλούτου για τον Ελληνικό λαό.

Επίσης το Δημόσιο μπορεί να κάνει έρευνες:

i) Μέσα σε δημόσιους χώρους που εκμισθώνει, στις περιπτώσεις που κρίνει τούτο αναγκαίο και αυτό προβλέπεται στις σχετικές συμβάσεις, και

ii) Σε ιδιωτικές Παραχωρήσεις Μεταλλείων, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.δ.4433/64, όπως τροποποιήθηκε με το ν.273/76 (πρόσκληση μεταλλειοκτήτη για υποβολή προγραμμάτων, αναγκαστική έρευνα, σύμβαση κλπ) και αυτό συμβαίνει στις περιπτώσεις που η διεξαγωγή εντατικών ερευνών σε Παραχωρήσεις Μεταλλείων κρίνεται συμφέρουσα για το Δημόσιο και γι' αυτό χρηματοδοτούνται υπό όρους από το ΠΔΕ (ν.δ.4433/64, ν.273/76 και π.δ.817/76) (Τα τελευταία 20 χρόνια έχει σχεδόν μηδενιστεί η άσκηση αυτής της σημαντικής δραστηριότητας).

15. Άσκηση του δικαιώματος έρευνας ή και εκμετάλλευσης των μεταλλείων

Η Άδεια Μεταλλευτικών Ερευνών, η παραχώρηση Μεταλλείου, η μίσθωση δικαιωμάτων έρευνας και εκμετάλλευσης επί μεταλλευτικών χώρων του Δημοσίου, δεν παρέχουν, αυτές μόνες το δικαίωμα για την έναρξη των εργασιών εντός του χώρου, στον οποίο αναφέρονται, διότι τα εν λόγω διοικητικά παραστατικά ανάγονται στα θέματα κυριότητας επί των μεταλλείων και αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για την έκδοση των διοικητικών παραστατικών για τις λεπτομέρειες κατασκευής και λειτουργίας του εξορυκτικού έργου.

Ενδεικτικά και κατά σειρά έκδοσής τους (σύμφωνα και με τη νομολογία του ΣΤΕ), αναφέρουμε τις εξής 2 σημαντικότερες αποφάσεις, που για να εκδοθούν απαιτείται σειρά άλλων γνωμοδοτήσεων:

α. Απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων (ΑΕΠΟ), σύμφωνα με τις διατάξεις της κείμενης περιβαλλοντικής νομοθεσίας, όπως εκάστοτε ισχύει, και απόφαση έγκρισης επέμβασης, όπου και όταν απαιτείται και όπως προβλέπεται από τις σχετικές διατάξεις. Με το ν.4014/2011 ενσωματώθηκε η έγκριση επέμβασης στην ΑΕΠΟ.

β. Απόφαση έγκρισης τεχνικής μελέτης, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον Κανονισμό Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών, όπως εκάστοτε ισχύει. Η Απόφαση έγκρισης τεχνικής μελέτης αποτελεί την τελευταία διοικητική πράξη για την έναρξη τόσο των εργασιών έρευνας, όσο και των αντίστοιχων της εκμετάλλευσης μεταλλείων.

Στην περίπτωση που κατασκευάζονται και εγκαταστάσεις επεξεργασίας των εξορυσσόμενων μεταλλευμάτων, τότε απαιτούνται πρόσθετες άδειες για την εγκατάσταση και λειτουργία αυτών (άρθρα 158-163 ΜΚ και σχετικά άρθρα ΚΜΛΕ), καθώς και απόκτηση κυριότητας ή χρήσης επί επιφανειακών εδαφικών εκτάσεων.

Σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να γίνει έναρξη εργασιών, αν προηγουμένως ο ενδιαφερόμενος δεν εφοδιαστεί με τα προαναφερθέντα διοικητικά παραστατικά, διαφορετικά επιβάλλονται οι κυρώσεις που προβλέπονται στα άρθρα 164-170 του ΜΚ.

Τέλος επισημαίνεται ότι όλα τα εξορυκτικά έργα που διέπονται από το ΜΚ, υπόκεινται σε αποκλειστικό έλεγχο από τις κατά τόπο αρμόδιες Επιθεωρήσεις Μεταλλείων, ως προς τη νομιμότητα, την ασφάλεια εργαζομένων – περιοίκων – έργων και την ορθολογική διεξαγωγή τους, σύμφωνα με τις εγκεκριμένες μελέτες.

Ο περιβαλλοντικός έλεγχος των έργων αυτών γίνεται από το Σώμα Επιθεώρησης Περιβάλλοντος.

16. Κρατική Οργανωτική Διάρθρωση για την εφαρμογή του Μεταλλευτικού Δικαίου (Μάιος 2015).

Κατά την τρέχουσα χρονική περίοδο η Κρατική Οργάνωση για την εφαρμογή του Μεταλλευτικού Δικαίου αναλύεται ως εξής:

α) Γενική Γραμματεία Ενέργειας και Ορυκτών Πρώτων Υλών

Έχει τις αρμοδιότητες διαχείρισης των μεταλλευτικών δικαιωμάτων της Χώρας και την τεχνική αδειοδότηση για την άσκηση των δικαιωμάτων μεταλλιοκτησίας και την εν γένει λειτουργική εποπτεία των ενεργών μεταλλείων.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στην υπηρεσία αυτή τηρείται το Κτηματολόγιο Μεταλλείων της Χώρας, εκδίδονται όλες οι διοικητικές πράξεις σύστασης, αλλοίωσης και μετάθεσης των μεταλλευτικών δικαιωμάτων, οι προκηρύξεις εκμίσθωσης των μεταλλευτικών δικαιωμάτων του Δημοσίου, εγκρίνονται τα προγράμματα του ΙΓΜΕ, εκδίδονται οι αποφάσεις ερευνητέων από το Δημόσιο (ΙΓΜΕ) περιοχών και οι αντίστοιχες εξαιρέσεις τους για τη δημιουργία νέων Δημόσιων Μεταλλείων, κρισιολογούνται ανά τριετία οι Παραχωρήσεις Μεταλλείων, συντάσσονται τα Προεδρικά Διατάγματα για τις νέες παραχωρήσεις Μεταλλείων, εκδίδονται οι αποφάσεις έγκρισης τεχνικών μελετών, παραλαμβάνονται και ελέγχονται τα δελτία δραστηριότητας ή οι δηλώσεις απραξίας, εκδικάζονται προσφυγές, επιβάλλονται οι δυσμενείς κυρώσεις στους μεταλλιοκτήτες κ.λ.π.

β) Γενική Γραμματεία Περιβάλλοντος

Έχει τις αρμοδιότητες της περιβαλλοντικής αδειοδότησης και εποπτεύει τις περιφερειακές Υπηρεσίες στα θέματα δασικών εκτάσεων.

γ) Σώμα Επιθεώρησης Περιβάλλοντος, Δόμησης, Ενέργειας και Μεταλλείων

Έχει όλες τις αρμοδιότητες ελέγχου, εξειδικευμένων γνωμοδοτήσεων και επιβολής διοικητικών και άλλων κυρώσεων στις μεταλλευτικές δραστηριότητες.

δ) ΙΓΜΕΜ (Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών και Μελετών)

Είναι ο θεσμοθετημένος τεχνικός σύμβουλος της Πολιτείας στα θέματα των ορυκτών πρώτων υλών. Είναι ο φορέας

που προγραμματίζει και διενεργεί τις έρευνες και τις μελέτες για λογαριασμό του Δημοσίου. Γνωμοδοτεί για όλα τα σχετικά με την έρευνα και την αξιοποίηση των Ορυκτών Πρώτων Υλών.

ε) Περιφέρεια

Έχει σχεδόν όλες τις αρμοδιότητες της πρώην Νομαρχίας και είναι η υπηρεσία που δέχεται τις αιτήσεις για ΑΜΕ, εκδίδει τις ΑΜΕ και ακολούθως δέχεται την αίτηση για παραχώρηση μεταλλείου και εκδίδει και τη σχετική προκήρυξη.

Συνδράμει το Σώμα Επιθεώρησης Περιβάλλοντος, Δόμησης, Ενέργειας και Μεταλλείων στα θέματα περιβάλλοντος των μεταλλευτικών δραστηριοτήτων.

στ) Αποκεντρωμένη Διοίκηση

Είναι αρμόδια για τις δημόσιες εκτάσεις της επιφάνειας του εδάφους και τις εν γένει δασικές στους χώρους όπου διενεργούνται μεταλλευτικές δραστηριότητες.

ζ) Διάφορες άλλες υπηρεσίες κατά περίπτωση, όπως:

Πολεοδομική Αρχή οικείου Δήμου για έκδοση άδειας δόμησης,

ΕΟΤ για γνωμοδότηση,

Αρχαιολογικές Υπηρεσίες,

Στρατιωτική Αρχή για αρχική γνωμοδότηση,

Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη για αρχική γνωμοδότηση και σπάνια

Υπουργικό Συμβούλιο για τις περιπτώσεις αλλοδαπών υπηκόων εκτός ΕΕ

κλπ.

Ουσιαστικά οι τέσσερις πρώτες Υπηρεσίες ασκούν σχεδόν το σύνολο των απαιτούμενων αρμοδιοτήτων που απορρέουν από το Μεταλλευτικό Δίκαιο, με την πρώτη τη συντριπτική πλειοψηφία αυτών. Οι τέσσερις πρώτες υπηρεσίες υπάγονται στο ίδιο Υπουργείο και συγκεκριμένα στο Υπουργείο Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό για την ταχύτητα στην έκδοση των απαιτούμενων πράξεων και κυρίως για το σχεδιασμό και την ορθολογική αξιοποίηση των μεταλλευτικών δικαιωμάτων της Χώρας.

Οι υπόλοιπες Κρατικές Υπηρεσίες ενασχολούνται περιστατικά για κάποιες επί μέρους ενέργειες.

17. Συμπεράσματα

Ο Μεταλλευτικός Κώδικας (ν.δ.210/73), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει (ν.274/76), αποδείχτηκε από την εφαρμογή του στην πράξη, για περισσότερα από 40 χρόνια μέχρι και σήμερα, ένας από τους ανθεκτικότερους στο χρόνο νόμους. Παρά την κριτική που δέχεται κατά καιρούς κυρίως εξαιτίας της χρονικής περιόδου κατά την οποία εκδόθηκε, όμως δεν πρέπει να παραγνωρίζουμε το γεγονός ότι υπήρξε σημαντική βελτίωσή του αργότερα με την τροποποίησή του το 1976 (ν.274/76).

Σε κάθε περίπτωση όμως, όπως όλοι οι νόμοι έτσι και ο Μεταλλευτικός Κώδικας, παρά τη σχετική πληρότητά του, χρειάζεται εκσυγχρονισμό, για να ενσωματώσει όλα τα νέα δεδομένα, τις τάσεις και τις προοπτικές της εποχής και **κυρίως να διορθώσει όλες τις ενδεχόμενες ατέλειες που διαπιστώθηκαν από την πρακτική εφαρμογή του.**

Σημειώνεται ότι ο Μεταλλευτικός Κώδικας ρυθμίζει τη διαχείριση των μεταλλευτικών δικαιωμάτων, ως περιουσίας του Ελληνικού λαού και όχι ως Κρατικής Περιουσίας με συγκεκριμένες αρχές και συγκεκριμένα δομικά στοιχεία. Δεν υπεισέρχεται σε θέματα περιβάλλοντος, το οποίο αντιμετωπίζεται από την ειδική και αυστηρή περιβαλλοντική νομοθεσία.

Ο Μεταλλευτικός Κώδικας αποτελεί ειδικό δίκαιο γιατί εκδίδεται με εξουσιοδότηση απευθείας από το Σύνταγμα της Χώρας μας (άρθρο 18) και η εν γένει φιλοσοφία του υλοποιεί το άρθρο 106 αυτού.

Από την πολυετή εφαρμογή στην πράξη του Μεταλλευτικού Κώδικα, σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις της πρωτόγνωρης οικονομικής κρίσης στη Χώρας μας και ιδίως στα θέματα των αποκρατικοποιήσεων της περιουσίας του Κράτους, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι ο Μεταλλευτικός Κώδικας πρέπει να τροποποιηθεί με σημειακό εκσυγχρονισμό και όχι με συνολική κατάργησή του και επανέκδοσή του. Η πρόταση αυτή βασίζεται στο γεγονός ότι δεν πρέπει να αλλάξει η κυρίαρχη φιλοσοφία του Μεταλλευτικού Κώδικα, η οποία είναι ότι τα μεταλλευτικά δικαιώματα ανήκουν στον Ελληνικό λαό και

δεν συνιστούν Κρατική περιουσία, το Κράτος είναι ο διαχειριστής τους χάριν του Δημοσίου Συμφέροντος.

Στο πλαίσιο αυτό προτείνονται ενδεικτικά και όχι εξαντλητικά οι κάτωθι παρεμβάσεις για το σημειακό εκσυγχρονισμό του Μεταλλευτικού Κώδικα:

α) Εναρμόνιση με τα νέα δεδομένα (Σύστημα συντεταγμένων, ψηφιακά στοιχεία, Βέλτιστες πρακτικές, κλπ).

β) Αποσαφήνιση και συγκεκριμενοποίηση εννοιών και περιεχομένου τους για την αποφυγή γραφειοκρατικών και δικαστικών εμπλοκών (π.χ. ΑΜΕ).

γ) Πρόβλεψη αυστηρών εγγυήσεων (αναπροσαρμοζόμενων υποχρεωτικά ανά Ζετία) για την περιβαλλοντική αποκατάσταση εξοφλημένων μεταλλείων.

δ) Πρόβλεψη αυστηρών κυρώσεων (αναπροσαρμοζόμενων υποχρεωτικά ανά Ζετία) με συγκεκριμένο χρόνο υλοποίησης και συγκεκριμένων επιπτώσεων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης.

ε) Εναλλακτική αξιοποίηση και διαχείριση (από το Κράτος) εξοφλημένων δημόσιων μεταλλείων και παραληφθέντων μετά την εξόφλησή τους ενεργών Παραχωρήσεων Μεταλλείων.

στ) Θέσπιση συγκεκριμένων κανόνων παραλαβής, φύλαξης και συντήρησης δημόσιου μεταλλείου για τη διασφάλιση της μελλοντικής εκ νέου αξιοποίησής του.

ζ) Θέσπιση κανόνων σταδιακού αποχαρακτηρισμού μεταλλευτικών χώρων (ΔΜΧ και ΠΜ) με την εξάντληση του αποθεματικού τους δυναμικού.

η) Περαιτέρω συγκεκριμενοποίηση και αυστηροποίηση των κριτηρίων για τη χορήγηση των Παραχωρήσεων Μεταλλείων (ιδιαίτερα σε ότι αφορά τον υπολογισμό του αποθεματικού δυναμικού και τα αναγκαία ερευνητικά έργα). Αποτελεσματικότερη προοπτική Αξιοποίησης.

θ) Επανακαθορισμός των κριτηρίων αξιοποίησης των ΔΜΧ.

ι) Θεσμοθέτηση μιας νέας αρχής της κοινωνικής αποδοχής, με θεσμοθέτηση κανόνων διαβούλευσης όλων των μερών. (Όλες οι δράσεις αξιοποίησης μεταλλευμάτων θα ξεκινούν με διαβούλευση και ενημέρωση του πολίτη και θα καταλήγουν στον επενδυτή). Άρα:

(Από τον Πολίτη στον Επενδυτή και όχι από τον Επενδυτή στον Πολίτη)

Τέλος όλες οι ανωτέρω παρεμβάσεις σημειακού εκσυγχρονισμού του ΜΚ αποσκοπούν στη συγκεκριμενοποίηση της αυτονόητης αρχής που είναι η αρχή της πιστής εφαρμογής στην πράξη του ΜΚ.

Έτσι:

Για κάθε προϋπόθεση ή όρο προτείνεται μια θεσμοθετημένη χρονική επίπτωση.

18. Μεταλλευτικό Δίκαιο και Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση μέχρι τα τέλη του περασμένου αιώνα, όχι μόνο δεν ανέπτυξε ενιαίο συνεκτικό μεταλλευτικό δίκαιο, αντίθετα το θέμα των ΟΠΥ ήταν σχεδόν εκτός ατζέντας.

Περίπου από τις αρχές με μέσα της περασμένης δεκαετίας ξεκίνησαν σιγά – σιγά να τίθενται διάφορα αποσπασματικά θέματα και το Νοέμβριο του 2008 υπήρξε η πρώτη οργανωμένη παρέμβαση με την επίσημη ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της καλούμενης πρωτοβουλίας Verhaugen στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο «Πρωτοβουλία για τις πρώτες ύλες – Κάλυψη των ουσιωδών αναγκών μας για ανάπτυξη και απασχόληση στην Ευρώπη [COM(2008)699]».

Στο κείμενο της πρωτοβουλίας αυτής προτείνεται να συμφωνήσει η ΕΕ σχετικά με ολοκληρωμένη στρατηγική για τις πρώτες ύλες. Η στρατηγική αυτή πρέπει να βασίζεται **στους ακόλουθους 3 πυλώνες:**

- Εξασφάλιση **πρόσβασης στις πρώτες ύλες** στις διεθνείς αγορές με τους όρους που ισχύουν για άλλους ανταγωνιστές.
- Καθορισμός του κατάλληλου **πλαισίου προϋποθέσεων** στην ΕΕ για την προώθηση βιώσιμου εφοδιασμού με πρώτες ύλες από ευρωπαϊκές πηγές.
- Ενίσχυση γενικά της αποδοτικής χρήσης των πόρων και προώθηση της ανακύκλωσης με σκοπό τη **μείωση της κατανάλωσης πρωτογενών πρώτων υλών από την ΕΕ** και ελάττωση της σχετικής εξάρτησης από τις εισαγωγές.

Επίσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνιστά ως μέτρο προτεραιότητας να καθοριστούν, στο πλαίσιο ολοκληρωμένης ευρωπαϊκής στρατηγικής, οι πρώτες ύλες που έχουν ζωτική σημασία για την ΕΕ. Στο θέμα αυτό, η Επιτροπή προτείνει να καταρτιστεί, σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη και τα ενδιαφερόμενα μέρη, κοινός

κατάλογος πρώτων υλών ζωτικής σημασίας. Από μια προκαταρκτική αξιολόγηση προέκυψε ότι η ΕΕ είναι ευάλωτη σε μεγάλο βαθμό όσον αφορά πολλές πρώτες ύλες.

Η πρωτοβουλία Verhaugen κρίνεται θετική για την ελληνική εξορυκτική βιομηχανία, ιδιαίτερα στα σημεία της που αναφέρονται α) στην ανάγκη θέσπισης κατάλληλου κανονιστικού πλαισίου εντός της Ε.Ε., προκειμένου να προωθηθεί ο βιώσιμος εφοδιασμός των πρώτων υλών από τα κοιτάσματα ορυκτών πρώτων υλών, που βρίσκονται στο χώρο της Ε.Ε., β) στην ανάγκη πρόνοιας για την πρόσβαση στους ορυκτούς πόρους κατά την εκπόνηση των χωροταξικών σχεδίων και γ) την χρηματοδότηση, από το 7^ο Πρόγραμμα Πλαίσιο, ερευνητικών προγραμμάτων που εστιάζουν στην εξόρυξη και επεξεργασία των πρώτων υλών.

Έστω και αργά η ΕΕ κινητοποιήθηκε με την πρωτοβουλία Verhaugen, διότι διαπίστωσε ότι:

- Το 70% των αναγκαίων ορυκτών πρώτων υλών για την βιομηχανία της ΕΕ εισάγονται από τρίτες χώρες, και ενώ η Ευρώπη καταναλώνει το 30% της παγκόσμιας παραγωγής μεταλλικών ορυκτών, παράγει μόνο το 3%!
- Στην Ευρώπη, χρειαζόμαστε ετησίως περισσότερους από 3 δις τόνους Ορυκτές Πρώτες Ύλες. Παρά τη σημερινή οικονομική ύφεση, η ζήτηση για τα ορυκτά προβλέπεται να αυξηθεί σημαντικά τα επόμενα 5-10 χρόνια, ακόμη και με αυξημένα επίπεδα της ανακύκλωσης.

Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας Verhaugen (RMI) εκδόθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2 αναφορές:

α) Βέλτιστες πρακτικές σε θέματα χρήσεων γης, αδειοδότησης εξορυκτικών δραστηριοτήτων και διάχυσης της γεωλογικής πληροφορίας (exchanging best practice on land use planning, permitting and geological knowledge sharing).

β) Καθορισμός των "κρίσιμων ορυκτών πρώτων υλών" για την Ε.Ε. (Critical raw materials for the E.U.).

Στο ίδιο πλαίσιο, εκδόθηκε και ένας οδηγός αναφορικά με την εξόρυξη μη ενεργειακών ορυκτών πρώτων υλών σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 (Non Energy Mineral Extraction and Natura 2000 Guidance Document)

Στο πλαίσιο της δεύτερης ως άνω αναφοράς δημιουργήθηκε ένας δυναμικός κατάλογος από 14 κρίσιμης για την ΕΕ σημασίας ορυκτά, που είναι τα εξής: Sb (Αντιμόνιο), Be (Βηρύλλιο), Co (Κοβάλτιο), Ga (Γάλλιο), Ge (Γερμάνιο), In (Ίνδιο), Mg (Μαγνήσιο), Nb (Νιόβιο), PGE (Πλατινοειδή μέταλλα), REE (Σπάνιες γαίες), Ta (Ταντάλιο), Sn (Κασσίτερος), φθορίτης και γραφίτης. Ο κατάλογος αυτός είναι δυναμικός και εμπλουτίζεται συνεχώς με νέα ορυκτά.

Σε συνέχεια της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας για τις πρώτες ύλες (πρωτοβουλία Verhaugen), είναι η πρωτοβουλία της Σύμπραξης για την Καινοτομία: Μη ενεργειακές πρώτες ύλες για μια σύγχρονη κοινωνία» (- European Innovation Partnership: Non energy raw materials for a modern society) με στόχο τη χρηματοδότηση δράσεων στους τομείς της εξόρυξης, της επεξεργασίας, της αποκατάστασης του περιβάλλοντος, της αποδοτικότερης χρήσης και της ανακύκλωσης των πρώτων υλών, καθώς και της εξεύρεσης εναλλακτικών λύσεων/υποκατάστατων για τις πρώτες ύλες κρίσιμης σημασίας για την Ε.Ε. ώστε, μέχρι το 2020, να έχει γίνει ένα σημαντικό βήμα προόδου ως προς την ασφάλεια του εφοδιασμού της, καθώς και την επίτευξη αποτελεσματικής και αειφόρου διαχείρισης των μη ενεργειακών πρώτων υλών στην Ευρώπη.

Οι ορυκτές πρώτες ύλες πλέον, όπως προκύπτει εκ των ως άνω, αποτελούν βασικό αντικείμενο και κυρίαρχο αναπτυξιακό στόχο της νέας ευρωπαϊκής στρατηγικής για την καινοτομία με ορίζοντα το 2020. Βασική επιλογή αλλά και πρόκληση είναι η Ευρώπη να αξιοποιήσει αποτελεσματικότερα και να διαχειριστεί με βιώσιμο τρόπο

τις πρώτες ύλες που διαθέτει στο σύνολο της παραγωγικής λειτουργίας.

Επισημαίνεται ότι η Χώρα μας θεωρώντας ότι, μέσω της Σύμπραξης για την Καινοτομία, θα μπορούσε να δοθεί επιπλέον ώθηση στην αξιοποίηση του ελληνικού ορυκτού πλούτου, συμμετέχει ενεργά στις σχετικές διαδικασίες και μάλιστα στην Κατευθυντήριο Επιτροπή Υψηλού Επιπέδου (High level steering committee) της Σύμπραξης. Ήδη βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη ο σχεδιασμός των ως άνω δράσεων με τη συμμετοχή και της Χώρας μας.

19. Ελλάδα – Μεταλλευτικό Δίκαιο – Ευρωπαϊκή Ένωση

Η κινητικότητα που παρατηρήθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση τα τελευταία χρόνια όχι μόνο είχε άμεσο αντίκτυπο στη χώρα μας, αλλά κυρίως η Χώρα μας ήταν ενεργό μέλος της όλης αυτής κινητικότητας, λόγω της τεράστιας εμπειρίας, ως χώρας με παράδοση στην εξορυκτική βιομηχανία, αλλά και ως χώρας με θεσμοθετημένο ειδικό δίκαιο από το 1861. Κατά χρονολογική σειρά στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει οι παρακάτω παρεμβάσεις - πρωτοβουλίες:

α. Από το 2008 συμμετέχει ανελλιπώς σε όλα τα όργανα της ΕΕ για τις πρώτες ύλες.

β. Το 2011 (Ιούνιος) εκδόθηκε Νέος Κανονισμός Μεταλλευτικών και Λατομικών Εργασιών, πλήρως εναρμονισμένος με το αυστηρότερο σχετικό διεθνές δίκαιο, ενσωματώνοντας όλες τις βέλτιστες πρακτικές.

γ. Το 2011 δημιουργήθηκε Επιτροπή από στελέχη του ΥΠΕΚΑ (Γενική Διεύθυνση Φυσικού Πλούτου και ΙΓΜΕ) για την καταγραφή και αξιολόγηση όλων Δημόσιων Μεταλλευτικών Χώρων (ΔΜΧ) και όλων των Δημόσιων Εκτάσεων Βιομηχανικών Ορυκτών (ΔΕΒΟ). Η Επιτροπή το 2014 παρέδωσε ολοκληρωμένο ψηφιακό έργο, καθώς και πρότυπο για διαγωνιστική διαδικασία αξιοποίησης τόσο των ΔΜΧ, όσο και των ΔΕΒΟ, με σειρά προτεραιότητας.

δ. Το 2011 (η διαδικασία είχε ξεκινήσει από το 2007) ολοκληρώθηκε η πρώτη φάση της ψηφιακής βάσης δεδομένων (latomet.gr) για τις ΟΠΥ στο ΥΠΕΚΑ.

ε. Στις 29/2/2012 ανακοινώθηκε από το ΥΠΕΚΑ η Εθνική Πολιτική, για την αξιοποίηση των ΟΠΥ. Πρόκειται για την προσαρμογή στα Εθνικά μας δεδομένα της πρωτοβουλίας Verhaugen. Αυτή σε γενικές γραμμές συνίσταται στα εξής:

ε1. Γνώση του κοιτασματολογικού δυναμικού της χώρας.

ε2. Εξασφάλιση της βιωσιμότητας των Ο.Π.Υ. με μεγάλο ειδικό βάρος για τη χώρα.

ε3. Ενσωμάτωση των διακυμάνσεων και των προοπτικών της Ευρωπαϊκής και της παγκόσμιας αγοράς.

ε4. Αξιοποίηση του ορυκτού δυναμικού της χώρας με σεβασμό στο περιβάλλον και στο πλαίσιο των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης.

στ. Το 2012 η Ελλάδα εκδηλώνει το ενδιαφέρον για συμμετοχή στην Κατευθυντήριο Επιτροπή Υψηλού Επιπέδου (High level steering committee) της Σύμπραξης για την Καινοτομία, η οποία γίνεται αποδεκτή και αποτελεί ένα από τα 6 μέλη αυτής της Επιτροπής, στην οποία συνεχίζει μέχρι και σήμερα.

ζ. Το 2012 θεσμοθετούνται τα τέλη για τα ιδιωτικά μεταλλεία, με έναρξη εφαρμογής την 1/1/2013.

η. Το 2012 προκηρύσσονται διαγωνισμοί εκμίσθωσης για Δημόσια Μεταλλεία και για Γεωθερμία.

θ. Το 2013 γίνονται νομοθετικές παρεμβάσεις για την αξιοποίηση της σμύριδας, καθώς και άλλες επί μέρους νομοθετικές ρυθμίσεις.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι και στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια υπήρξε έντονη κινητικότητα στα θέματα αξιοποίησης των ΟΠΥ.

Η ανακοινωθείσα Εθνική πολιτική στις αρχές του 2012 εξακολουθεί όμως και δεν έχει ακόμη αποκτήσει θεσμικό περιεχόμενο.

20. Πρακτική Πρόταση Αξιοποίησης Δημόσιων Μεταλλευτικών Χώρων σε Εφαρμογή του ισχύοντος Μεταλλευτικού Δικαίου της Ελλάδας

Το υφιστάμενο μεταλλευτικό δίκαιο ρυθμίζει και τις διαδικασίες αξιοποίησης των Δημόσιων Μεταλλείων στα άρθρα 143 έως 156 του ΜΚ.

Αξιοποιώντας η ως άνω προαναφερθείσα Επιτροπή καταγραφής και αξιολόγησης των ΔΜΧ και ΔΕΒΟ της Χώρας, τους βαθμούς ελευθερίας του υφιστάμενου μεταλλευτικού δικαίου, δημιούργησε ένα πρότυπο για την εκμίσθωση με πλειοδοτικό διεθνή ανοικτό διαγωνισμό των μεταλλευτικών δικαιωμάτων του Δημοσίου.

Το νέο αυτό πρότυπο αξιοποίησης των δημόσιων μεταλλείων περιλαμβάνει ορισμένες καινοτομίες σε σχέση με το παρελθόν και κυρίως έχει πολλαπλές δικλείδες ασφαλείας για την ορθολογική αξιοποίηση των δημόσιων μεταλλείων με όρους αειφορίας και προστασίας του δημοσίου συμφέροντος. Ιδιαίτερα αίρει προβλήματα του παρελθόντος και είναι προσηλωμένο στο μέλλον.

Οι καινοτομίες αυτές επιγραμματικά είναι:

α. Εστιάζονται εκ των προτέρων στρατηγικά οι στόχοι που θα επιτευχθούν.

β. Δίνεται έμφαση στα ωφελήματα της τοπικής κοινωνίας και αυτά τίθενται ως όροι της σύμβασης που θα συναφθεί με τον πλειοδότη.

γ. Δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην προστασία του περιβάλλοντος και ενθαρρύνεται η ανάληψη πρόσθετων υποχρεώσεων, πέραν της υφιστάμενης αυστηρής νομοθεσίας, στον ανάδοχο για περιβαλλοντικές δράσεις στο έργο με θετικό κοινωνικό αντίκτυπο.

δ. Ενθαρρύνονται δράσεις του αναδόχου για την κοινωνία, έξω από το έργο, στο πλαίσιο της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

ε. Δίνεται έμφαση στην πραγματική οικονομία και αποτρέπεται η λογιστική.

στ. Προβλέπονται έσοδα του δημοσίου και του οικείου δήμου από την ημερομηνία έναρξης άσκησης της δραστηριότητας.

ζ. Δίνεται έμφαση στην **απασχόληση** και ιδιαίτερα στην **τοπική απασχόληση** για τη συγκράτηση του πληθυσμού στον τόπο καταγωγής του και την εν γένει Περιφερειακή ανάπτυξη, χωρίς αυτό να προσκρούει στη νομοθεσία της ΕΕ.

η. Καθιερώνεται η υποχρέωση του αναδόχου για την εφαρμογή των Βέλτιστων Διαθέσιμων Τεχνικών (Best Available Techniques, BAT), σύμφωνα με το νέο ΚΜΛΕ.

θ. Καμιά έκπτωση στα θέματα προστασίας του φυσικού, πολιτιστικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

ι. Καθιερώνεται ο Διάλογος και η πλήρης τεκμηριωμένη ενημέρωση της τοπικής κοινωνίας σε εφαρμογή του δόγματος για **ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΠΑΝΤΟΥ**.

Το ως άνω πρότυπο εφαρμόστηκε στην προκήρυξη της εκμίσθωσης με πλειοδοτικό διεθνή ανοικτό διαγωνισμό των μεταλλευτικών δικαιωμάτων Βάθης – Γερακαριό νομού Κιλκίς.

Το πρότυπο αυτό αποδόθηκε πλήρως τόσο στο κείμενο της προκήρυξης, όσο και κυρίως στα κριτήρια του διαγωνισμού.

Ο πίνακας κριτηρίων έχει ως εξής:

Πίνακας

Κριτήρια (υποκριτήρια) αξιολόγησης και συντελεστής βαρύτητας του
κάθε κριτηρίου (υποκριτηρίου)

α/α κριτηρίου	α/α υποκριτηρίου	Κριτήρια	Συντελεστής βαρύτητας ποσοστό (%)	
1		Ελάχιστο εγγυημένο ετήσιο μίσθωμα (EM)		15
	1.1	Ελάχιστο εγγυημένο ετήσιο μίσθωμα (EM) κατά την περίοδο των ερευνητικών εργασιών.	7,5	
	1.2	Ελάχιστο εγγυημένο ετήσιο μίσθωμα (EM) κατά την περίοδο των εργασιών εκμετάλλευσης.	7,5	
2		Επιχειρησιακό σχέδιο (business plan) κατά τα πρώτα πέντε (5) μισθωτικά έτη.		45
	2.1	Συνολικές δαπάνες ερευνητικών εργασιών κατά τα πρώτα πέντε (5) μισθωτικά έτη.	9	
	2.2	Ύψος επενδύσεων σε μηχανολογικό και λοιπό λειτουργικό εξοπλισμό κατά τα πρώτα πέντε (5) μισθωτικά έτη.	7	
	2.3	Αριθμός θέσεων πλήρους απασχόλησης.	7	
	2.4	Πληρότητα επιχειρησιακού σχεδίου κατά τα πρώτα πέντε (5) μισθωτικά έτη.	22	
3		Αντισταθμιστικά Οφέλη στην Τοπική Κοινωνία.		20
	3.1	Εταιρική κοινωνική ευθύνη.	8	
	3.2	Απασχόληση από την τοπική κοινωνία.	7	
	3.3	Πρόσθετες περιβαλλοντικές Δαπάνες.	5	
4		Οικονομική επιφάνεια - Εμπειρία.		20
	4.1	Οικονομική επιφάνεια.	2	
	4.2	Εμπειρία.	18	

Ο διαγωνισμός αυτός ολοκληρώθηκε μέχρι και την επιλογή του πλειοδότη. Όμως ακόμη βρίσκεται σε εκκρεμότητα και οδεύει σε οριστική αποτυχία, διότι η Ελληνική Πολιτεία δεν κατάφερε να πείσει την τοπική κοινωνία για τα οφέλη αυτού του έργου. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι δεν έγιναν οι δέουσες και οργανωμένες προσπάθειες εγκαίρως και εγκύρως από την Πολιτεία για την τεκμηριωμένη ενημέρωση του κοινού. Ακολουθήθηκε η παλιά μεθοδολογία ότι πρώτα τα προκηρύσσουμε και ακολούθως ενημερώνουμε το κοινό.

Το γεγονός αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι πρέπει να αντιστραφεί το πρότυπο, δηλαδή πρέπει πρώτα να γίνει διάλογος και μετά όλες οι άλλες ενέργειες.

Διότι πρέπει πρώτα να πείσουμε την τοπική κοινωνία με οργανωμένο θεσμικό τρόπο και στη συνέχεια να κάνουμε όλες τις άλλες ενέργειες.

Όμως αυτό από μόνο του δεν είναι αρκετό, σύμφωνα με την κτηθείσα εμπειρία, διότι:

- ο διάλογος απαιτεί **κανόνες**,
- ο διάλογος απαιτεί **λογοδοσία** και εν τέλει
- ο στείρος διάλογος πρέπει να έχει **επιπτώσεις – κυρώσεις**, ιδιαίτερα όταν γίνεται σε επίπεδο εξειδικευμένης επιστήμης και το αντικείμενο του διαλόγου έχει επιπτώσεις επί της Εθνικής Οικονομίας.

Συνεπώς όλα αυτά προϋποθέτουν **θεσμοθέτηση** και δεν είναι δυνατόν να εφαρμοστούν σε επίπεδο ανακοινώσεων και να έχουν αποτέλεσμα, ιδίως όταν αφορούν:

i. Δραστηριότητες όπως οι εξορυκτικές, που είναι οι πιο αντιδημοφιλείς δραστηριότητες.

ii. Δραστηριότητες όπως οι εξορυκτικές, που έχουν περιβαλλοντικό αποτύπωμα.

iii. Δραστηριότητες όπως οι εξορυκτικές, που είναι αντιμέτωπες με μια εμπεδωμένη καχυποψία και ένα αρνητισμό (τις περισσότερες φορές στείρο) ο οποίος πηγάζει από το έλλειμμα εμπιστοσύνης της κοινωνίας στους ελεγκτικούς μηχανισμούς (δηλ. από τον τρόπο δράσης τους σε συνδυασμό με τον τρόπο λειτουργίας πολλών επιχειρήσεων του κλάδου στο παρελθόν).

21. Σύνοψη

Το Μεταλλευτικό Δίκαιο ρυθμίζει τους κανόνες διαχείρισης και αξιοποίησης των μεταλλευμάτων της Χώρας μας. Ως εκ τούτου αποτελεί βασικό μοχλό ανάπτυξης όχι μόνο του μεταλλευτικού κλάδου, αλλά και κυρίως της εθνικής μας οικονομίας, διότι από την εφαρμογή του μεταλλευτικού δικαίου έχουμε δημιουργία πρόσθετου πλούτου, που αποτελεί και την ικανή και αναγκαία συνθήκη για την ανάπτυξη της οικονομίας.

Η χώρα μας έχει τεράστιες δυνατότητες αξιοποίησης δημόσιων μεταλλείων, όμως για την επιτυχία του στόχου αυτού πέραν από τους σωστούς σχεδιασμούς, τη χωροθέτηση των δραστηριοτήτων, τις θεσμικές παρεμβάσεις και το ευνοϊκό διεθνές περιβάλλον, είναι επιτακτική ανάγκη να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη και ο ειλικρινής διάλογος με τις τοπικές κοινωνίες, με βάση την τεκμηρίωση και όχι τη στείρα κριτική, για την προαγωγή του δημόσιου συμφέροντος και της διαφάνειας.